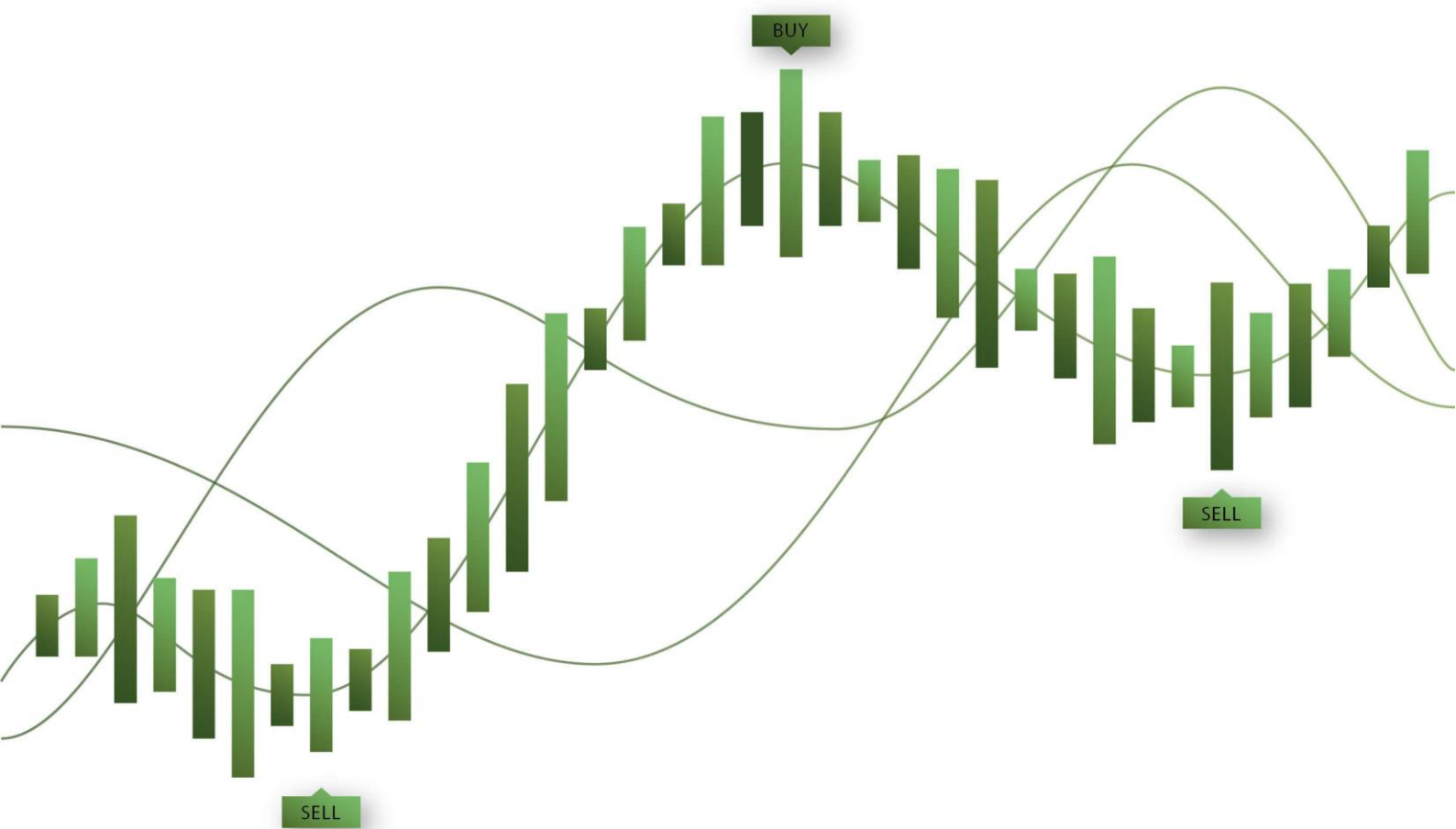

اصطلاحات بازار سرمایه

فرهنگ اصطلاحات بورس

فرهنگ اصطلاحات بورس

معرفی واژه‌ها، مفاهیم و اصطلاحات بورسی

هر بازاری ادبیات مخصوص به خود را دارد و برای فعالیت در هر حوزه‌ای باید با مفاهیم اصطلاحات خاص آن حوزه آشنا باشیم. در مورد بورس این مسئله پررنگ‌تر دیده می‌شود. این بازار اصطلاحات خاصی دارد که با شناخت آن‌ها می‌توانید درک بهتری از تحلیل‌های مختلف داشته باشید و در نهایت، عملکرد خود را به عنوان یک معامله‌گر بهبود ببخشید.

بازار بورس مزایای بسیاری دارد و با همین ویژگی‌ها توانسته است افراد بسیاری را به خود جذب کند. از جمله مزیت‌های این بازار می‌توان به شفافیت، قابلیت نقدشوندگی بالا، معافیت‌های مالیاتی و ... اشاره کرد. شناخت افراد جامعه نسبت به این بازار روز به روز بیشتر می‌شود و تمایل به سرمایه‌گذاری در آن نیز افزایش می‌یابد. فعالیت در بورس، به شرطی که آگاهانه و با تکیه بر دانش و تجربه انجام گیرد، هم به نفع سرمایه‌گذاران است و هم به اقتصاد مولد کمک می‌کند. البته که فعالیت سرمایه‌گذارانی که دانش کمتری دارند و رفتارهای هیجانی نشان می‌دهند منجر به زیان برای شخص آن‌ها خواهد شد و به تعادل بازار نیز آسیب می‌رساند. تنها راهکار برای پیشگیری از چنین شرایطی، آموزش است.

خدمات آموزش بورس را به شکل‌های مختلفی می‌توانید دریافت کنید. شرکت در کلاس‌های حضوری یا آنلاین شاید بهترین گزینه باشد اما کتاب‌ها، مقالات و ویدئوهای آموزشی بسیاری نیز وجود دارند که می‌توانند دانش بورسی سرمایه‌گذاران را افزایش دهند. در این کتاب مجموعه‌ای از اصطلاحات بورسی را گرد آورده‌ایم. می‌توانید از این مجموعه به عنوان یک مرجع استفاده کنید. مقالات باشگاه را مطالعه بفرمایید و هر گاه در مورد واژه یا اصطلاحی دچار ابهام شدید به فرهنگ اصطلاحات بورس مراجعه کنید.

آربیتراژ

آربیتراژ (Arbitrage) به فرایندی اشاره دارد که در آن معامله‌گران از تفاوت قیمت میان دو یا چند بازار سود می‌برند. این مسئله زمانی اتفاق می‌افتد که یک کالای مشابه در دو بازار قیمت‌های متفاوت داشته باشد. در این صورت، معامله‌گر جنس را از یک بازار با قیمت پایین می‌خرد و در بازار دیگر با قیمت بیشتر می‌فروشد. سرعت در آربیتراژ اهمیت بسیاری دارد. تلاش بر این است که این معاملات همزمان انجام شوند تا میزان ریسک نیز پایین بیاید. آربیتراژ در طول زمان به تعادل قیمت در بازارها منجر می‌شود.

ارزش اسمی

ارزش اسمی سهام قیمتی است که روی برگه سهم نوشته شده و برابر است با سرمایه شرکت تقسیم بر تعداد سهام منتشرشده. مبلغ ارزش اسمی در ایران ۱۰۰۰ ریال است. زمانی که شرکت برای اولین بار سهام خود را عرضه می‌کند، به قیمت (ارزش) اسمی آن را می‌فروشد.

ارزش پورتفوی بورسی شرکت‌های سرمایه‌گذاری

ارزش پورتفوی بورسی شرکت‌های سرمایه‌گذاری عبارت است از ارزش روز و بازاری سهام شرکت‌های بورسی تحت تملک یک شرکت سرمایه‌گذاری. برای محاسبه ارزش پورتفوی بورسی یک شرکت تعداد سهام تحت تملک، در قیمت بازار انتهای دوره آن ضرب می‌شود. بیشتر بودن ارزش پورتفوی بورسی از ارزش روز بازار سهام مورد نظر، نشان‌دهنده قابلیت رشد قیمت سهام شرکت سرمایه‌گذاری طی روزهای آتی خواهد بود.

ارزش خالص سهام

حاصل ضرب تعداد سهام در آخرین قیمت سهم پس از کسر کارمزد از آن را ارزش خالص سهام می‌گویند.

ارزش خرید سبد سهام

ارزش خرید سبد سهام عبارت است از حاصل ضرب هر سهم در قیمت خریداری شده آن به اضافه مبلغ کارمزد. این عدد برای هر نماد به صورت جداگانه محاسبه شده و سپس حاصل نمادها را با هم جمع می‌کنیم. به این صورت ارزش خرید سبد سهام تعیین می‌شود.

ارزش خرید سهام

ارزش خرید سهام عبارت است از حاصل ضرب هر سهم در قیمت خریداری شده آن به اضافه مبلغ کارمزد.

ارزش خالص دارایی (NAV)

NAV مخفف کلمه Net Asset Value و به معنای ارزش خالص دارایی است. در واقع NAV نشان‌دهنده کل خالص ارزش دارایی‌های یک شرکت یا صندوق سرمایه‌گذاری است. این شاخص معیاری استاندارد شده قلمداد می‌شود که می‌توان از آن به منظور انجام مقایسه عملکرد شرکت‌ها و صندوق‌های سرمایه‌گذاری استفاده کرد. به عبارت دیگر ارزش دارایی‌های خالص، شاخصی در بورس اوراق بهادار است که برای ارزش‌یابی و برآورد ارزش ذاتی دارایی‌های شرکت‌ها و صندوق‌های سرمایه‌گذاری، استفاده می‌شود.

ارزش خالص دارایی، ارزش خالص یک صندوق یا شرکت را نشان می‌دهد و بر اساس کل دارایی‌های مجموعه و کل بدهی‌های آن محاسبه می‌شود. بدین ترتیب که ارزش کل دارایی‌ها منهای کل بدهی‌های آن مجموعه، برابر است با ارزش خالص دارایی‌ها یا NAV آن مجموعه.

$$NAV = \text{بدهی‌ها} - \text{ارزش کل دارایی‌ها}$$

ارزش خالص دارایی به ازای هر سهم (NAVPS)

برای ارزش‌یابی هر واحد صندوق یا سهام شرکت سرمایه‌گذاری، باید خالص ارزش دارایی به ازای هر سهم (Net Asset Value Per Share) را محاسبه کنیم که برابر است با:

$$\text{NAVPS} = \frac{\text{بدهی‌ها} - \text{ارزش کل دارایی}}{\text{تعداد واحد سهام}}$$

ارزش ذاتی سهام

ارزش ذاتی سهام یا ارزش بنیادی (Intrinsic value) بر اساس دو عامل قدرت سودآوری و کیفیت کسب سود سنجیده می‌شود. تحلیل‌گران با بررسی صورت‌های مالی شرکت، میزان قدرت سودآوری آن را اندازه‌گیری می‌کنند. کیفیت کسب سود نیز با بررسی مواردی مانند مشتری‌مداری، کسب رضایت کارکنان، ریسک نسبی، رقابت و ... انجام می‌شود. ارزش ذاتی سهام لزوماً با ارزش بازاری آن یکسان نیست و ممکن است بالاتر یا پایین‌تر باشد.

ارزش روز سهام

ارزش روز سهام عبارت است از حاصل ضرب تعداد سهام در آخرین قیمت آن.

ارزش فروش سبد سهام

ارزش فروش سبد سهام عبارت است از حاصل ضرب هر سهم در قیمت فروش آن به اضافه مبلغ کارمزد فروش. این عدد برای هر نماد به صورت جداگانه محاسبه می‌شود و سپس حاصل نمادها با هم جمع خواهند شد. به این صورت ارزش فروش سبد سهام تعیین می‌شود.

ارزش‌گذاری سهام

ارزش‌گذاری سهام به معنای تعیین قیمت به روش‌های مختلف برای سهام یک شرکت است. این موضوع از جمله مواردی است که در تصمیمات سرمایه‌گذاران بسیار حائز اهمیت است. به طور کلی در زمینه ارزش‌گذاری سهام شرکت‌ها ۴ دیدگاه وجود دارد:

- ارزیابی بر اساس دیدگاه سودآوری شرکت
- ارزیابی بر اساس جریان‌های نقدی تنزیلی
- ارزیابی بر اساس معیارهای مقایسه‌ای
- ارزیابی بر اساس دارایی‌های شرکت

ارزش نقدینه سهام

ارزش نقدینه سهام عبارت است از حاصل ضرب تعداد سهام در قیمت بهترین تقاضا پس از کسر مبلغ کارمزد.

ارزشیاب

ارزشیاب یک کارشناس مالی است که دارایی‌ها و انواع اوراق بهادار را ارزشیابی می‌کند.

ارزش انحلال

ارزش انحلال، بیانگر این است که در صورت انحلال شرکت به هر سهم چه مبلغی تعلق می‌گیرد. برای محاسبه ارزش انحلال کافی است از دارایی‌های تجدید ارزیابی شده، ارزش روز بدهی‌ها کسر شود. این مبلغ برابر ارزش روز حقوق صاحبان سهام است که بر تعداد سهام تقسیم می‌کنند.

ارزش بازار

ارزش بازار سهام برابر است با آن قیمتی که سهم در بازار معامله می‌شود. این ارزش را میزان عرضه و تقاضا در بازار تعیین می‌کند.

ارزش دفتری سهام

ارزش دفتری سهام، ارزش حسابداری سهام است که برابر است با حقوق صاحبان سهام عادی تقسیم بر تعداد سهام عادی شرکت.

ارزش روز سبد سهام

ارزش روز سبد سهام عبارت است از حاصل ضرب تعداد هر سهم در آخرین قیمت آن سهام. این عدد برای هر نماد محاسبه شده و سپس با هم جمع می‌شوند.

ارزش فروش سهام

ارزش فروش سهام عبارت است از حاصل ضرب هر سهم در قیمت فروخته شده آن به اضافه کارمزد.

ارزش معاملات

اگر تعداد کل سهام معامله شده را در قیمت سهام ضرب کنیم ارزش معاملات به دست می‌آید. لازم به یادآوری است که هر سهم باید در قیمتی که فروخته یا خریده شده است ضرب شود.

ارزش ویژه سهم

ارزش ویژه هر سهم از نسبت حقوق صاحبان سهام به تعداد سهام منتشره به دست می‌آید و در مقایسه با ارزش اسمی هر سهم سنجیده می‌شود. هر قدر ارزش ویژه هر سهم از قیمت اسمی سهام بیشتر باشد، آن شرکت از موقعیت و استحکام بالاتری برخوردار است.

اساسنامه

اساسنامه مهمترین رکن شرکت‌های سهامی اعم از خاص یا عام است. محتوای آن دربردارنده روابط بین شرکا، حدود اختیارات مجامع عمومی و هیئت مدیره، وضعیت سود و زیان و مدت انحلال شرکت است. اساسنامه شرکت تابع نظر موسسین و اکثریت دارندگان سهام آن است و طبق ماده ۸ قانون اصلاحی شامل موارد زیر خواهد بود:

- نام شرکت
- موضوع شرکت به طور صریح و منجز
- مدت شرکت
- مرکز اصلی شرکت و محل شعب آن، اگر تأسیس شعبه مورد نظر باشد.

- مبلغ سرمایه شرکت و تعیین مقدار نقد و غیر نقد آن به تفکیک
- تعداد سهام بی نام و بانام و مبلغ اسمی آن‌ها. در صورتی که ایجاد سهام ممتاز مورد نظر باشد تعیین تعداد و خصوصیات و امتیازات این گونه سهام
- تعیین مبلغ پرداخته شده هر سهم و نحوه مطالبه بقیه مبلغ اسمی هر سهم و مدتی که ظرف آن باید مطالبه شود که به هر حال از پنج سال متجاوز نخواهد بود.
- نحوه انتقال سهام با نام
- طریقه تبدیل سهام با نام به سهام بی نام و بالعکس
- در صورت پیش بینی امکان صدور اوراق قرضه، ذکر شرایط و ترتیب آن
- شرایط و ترتیب افزایش و کاهش سرمایه شرکت
- مواقع و ترتیب دعوت مجامع عمومی
- مقررات راجع به حد نصاب لازم برای معتبر بودن تصمیمات مجامع عمومی
- تعداد مدیران و طرز انتخاب و مدت مأموریت آن‌ها و نحوه تعیین جانشین برای مدیرانی که فوت یا استعفاء می کنند یا محجور یا معزول یا به جهات قانونی ممنوع می شوند.
- طریقه شور و اخذ رأی و اکثریت لازم برای معتبر بودن تصمیمات مجامع عمومی
- تعیین وظایف و حدود اختیارات مدیران
- تعداد سهام تضمینی که مدیران باید به صندوق شرکت بسپارند.
- قید این که شرکت یک بازرسی خواهد داشت یا بیشتر و نحوه انتخاب و مدت مأموریت بازرسی
- تعیین آغاز و پایان سال مالی شرکت و موعد تنظیم ترازنامه و حساب سود و زیان و تسلیم آن به بازرسان و به مجمع عمومی سالانه
- نحوه انحلال اختیاری شرکت و ترتیب تصفیه امور آن
- نحوه تغییر اساسنامه

اطلاعات نهانی

هر گونه اطلاعات افشا نشده برای عموم که به طور مستقیم یا غیر مستقیم به اوراق بهادار، معاملات یا ناشر آن مربوط شود و در صورت انتشار، بر قیمت یا تصمیم سرمایه‌گذاران برای معامله اوراق بهادار تاثیرگذار باشد.

افشاء اطلاعات

به فرایند ارسال اطلاعات به سازمان و انتشار عمومی و به موقع اطلاعات مطابق ضوابط، افشاء اطلاعات گفته می‌شود.

افزایش سرمایه

اگر یک شرکت سهامی به این نتیجه برسد که برای رشد و توسعه فعالیت‌های خود نیاز به افزایش دارایی‌ها دارد، در مجمع عمومی افزایش سرمایه را مورد بررسی قرار می‌دهد و در صورت تصویب، مبلغ آن مشخص می‌شود. بنابراین افزایش سرمایه در شرکت‌های سهامی به معنای افزایش تعداد سهام منتشر شده آن‌ها است. افزایش سرمایه شرکت‌ها به یکی از روش‌های زیر صورت می‌گیرد:

- افزایش سرمایه از محل سود انباشته
- افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی‌های شرکت
- افزایش سرمایه از محل آورده نقدی و مطالبات حال شده
- افزایش سرمایه از محل سلب حقد تقدم

امیدنامه شرکت‌های بورسی

شرکت‌هایی که قصد ورود به بورس اوراق بهادار را دارند در ابتدا باید به تهیه و درج امیدنامه پذیرش اقدام کنند. معمولاً اطلاعات زیر در امیدنامه درج می‌شود:

چکیده‌ای از نوع فعالیت شرکت، محل شرکت، تاریخ و شماره ثبت شرکت، تاریخچه شرکت، سهامداران،

ساختار نیروی انسانی، مرکز اصلی و شعب شرکت، دارایی ثابت شرکت و ...

اوراق بهادار

نوع ورقه یا سندی است که متضمن حقوق مالی قابل نقل و انتقال برای مالک عین و یا منفعت آن باشد تعیین اوراق بهادار با شورای عالی بورس است.

اوراق اجاره

اوراق بهادار با نام و قابل نقل و انتقالی است که نشان دهنده مالکیت مشاع دارنده آن در دارایی مبنای انتشار اوراق اجاره است.

اوراق استصناع

این اوراق، اسناد و گواهی‌های دارای ارزش یکسان هستند و برای تجمیع وجوه لازم برای ساخت کالایی استفاده می‌شوند که تحت تملک دارنده صکوک است. مثال: اوراق صملی ۹۷۰۹ با نرخ سود ۲۳ درصدی و سررسید ۳ ساله (ضامن اوراق: شرکت سرمایه گذاری گروه توسعه ملی)

اوراق تسه

تسه یا اوراق امتیاز تسهیلات مسکن، اوراق بهاداری است که در بازار عادی فرابورس ایران معامله می‌شود و منتشرکننده آن بانک مسکن است. این اوراق به صاحبان حساب سپرده سرمایه‌گذاری ممتاز بانک مسکن تعلق می‌گیرد و قابلیت معامله در بازار فرابورس را دارد.

اوراق جعاله

این اوراق بهادار، اوراق مالکیت مشاع خدمتی است که بر اساس قرارداد جعاله، انجام و تحویل آن تعهد شده است. بعد از پایان خدمت (موضوع جعاله) صاحبان اوراق، مالک مشاع نتیجه خدمت خواهند بود. نتیجه خدمت ممکن است امتیاز مالی یا دارایی فیزیکی باشد.

اوراق سلف

سلف از اقسام بیع بوده و عکس نسبه است. هنگامی که شخصی تولید یا ارائه کالای معین را مورد هدف قرار می‌دهد، با انتشار این نوع صکوک قادر خواهد بود تا منابع مالی مورد نیاز خود را تامین کند. در واقع سرمایه‌گذاران در این اوراق، کالای مورد نظر را پیش خرید کرده‌اند. مثال: سلف نفت کوره و اوراق سلف موازی استاندارد ذوب آهن

اوراق سهام

این اوراق، اسنادی هستند که مالکیت صاحبان و دارندگان آنها در موسسه و شرکت منتشر کننده آن را نشان می‌دهند. به این معنا که اگر شخصی (حقیقی یا حقوقی) دارای مثلاً یک میلیون سهم از شرکتی باشد، یعنی به اندازه یک میلیون، مالک کل سرمایه آن شرکت است. لذا هر چند خود ورقه سهم مالیت واقعی ندارد (مثل اوراق قرضه) اما دلالت بر مالی و متکی بر نوعی ملک است (برخلاف اوراق قرضه). به دارندگان اوراق سهام، سود ثابتی تعلق نمی‌گیرد، بلکه بر اساس فعالیت شرکت یا موسسه مورد نظر اگر سودی حاصل شود بر مبنای تعداد و نوع سهام بین صاحبان آنها توزیع می‌شود.

اوراق قرض الحسنه

این اوراق، بر اساس قرارداد قرض بدون بهره منتشر می‌شود و به موجب آن قرارداد، ناشر اوراق به میزان ارزش اسمی آنها از دارندگان اوراق استقراض می‌کند و به همان مقدار بدهکار است و باید در سررسید معین یا عندالمطالبه به آنها بپردازد.

اوراق قرضه (بدهی)

اوراق قرضه اسنادی سندی دارای سررسید است که با انتشار و فروش آن، فروشنده به خریدار بدهکار می‌شود و تعهد می‌کند مبالغ مشخصی را در زمان‌های مشخص پرداخت کند و همچنین اصل پول را در زمان سررسید به خریدار بازگرداند. بهره این اوراق توسط بانک که نمایندگی صدور اوراق را دارد پرداخت

می‌شود دارنده این اوراق مالکیتی در شرکت منتشرکننده نخواهد داشت. این اوراق را معمولاً دولت‌ها برای تامین منابع مالی و گاهی نیز برای کنترل تورم و جمع‌آوری نقدینگی منتشر می‌کنند.

اوراق مضاربه

در این نوع اوراق ناشر با واگذاری اوراق، وجوه متقاضیان را جمع‌آوری کرده و به عنوان مضاربه در اختیار بانی قرار می‌دهد و بانی هم در فعالیت اقتصادی سودآور به کار می‌گیرد و در پایان هر دوره مالی سود حاصله را بر اساس نسبت‌هایی که روی اوراق درج گردیده است، میان خود و صاحبان اوراق تقسیم می‌کند.

اوراق مزارعه

این نوع اوراق بهادار بر اساس قرارداد مزارعه طراحی شده و ناشر با واگذاری این اوراق، وجوه متقاضیان را جمع‌آوری کرده و با آن اراضی قابل زراعت خریداری می‌کند. سپس این اراضی را طی قرارداد مزارعه از طرف دارندگان اوراق به کشاورزان واگذار می‌کند تا روی این اراضی زراعت کنند و در پایان سال زراعی، محصول را با هم تقسیم کنند.

اوراق مساقات

ناشر با واگذاری این نوع از اوراق بهادار، وجوه متقاضیان را جمع‌آوری کرده و با آن باغات قابل بهره‌برداری را خریداری کرده و سپس با وکالت از طرف دارندگان اوراق طی قرارداد مساقات به باغبانان واگذار می‌کند تا به آن‌ها رسیدگی کنند و در پایان، محصول به دست آمده را با هم تقسیم کنند. در این نوع صکوک، دارنده اوراق نقش مالک، ناشر نقش وکیل و باغبان نقش عامل و اوراق مساقات سند مالکیت مشاع دارندگان است.

اوراق مشتقه

قراردادهای بین دو یا چند نفر که پرداخت‌های آن بر اساس موقعیت سنجی تعیین می‌شود. در واقع مشتقه‌ها ابزاری برای کاهش یا انتقال ریسک بشمار می‌آیند. برخی از انواع رایج این نوع اوراق شامل قراردادهای سلف، آتی، اختیار معامله و ... می‌شود.

اوراق مرابحه

بیع مرابحه از زمان‌های گذشته بین مردم رایج بوده و هدف آن بیعی است که فروشنده قیمت تمام‌شده کالا (شامل قیمت خرید، هزینه‌های حمل و نقل، نگهداری، سایر هزینه‌های مربوطه) را به اطلاع مشتری می‌رساند و پس از آن مبلغ یا درصدی اضافه‌تری را به عنوان سود تقاضا می‌کند. این اوراق، اوراق بهاداری هستند که دارندگان آن‌ها به صورت مشاع مالک دارایی مالی (دینی) هستند که بر اساس قرارداد مرابحه حاصل شده است. این اوراق بازدهی ثابت داشته و قابل فروش در بازار ثانویه هستند. اوراق مرابحه انواعی دارد مانند اوراق مرابحه تأمین مالی، اوراق مرابحه تأمین نقدینگی و اوراق مرابحه تشکیل سرمایه شرکت‌های تجاری. مثال: اوراق مرابحه ۲ ساله و با نرخ ۲۰ درصد شرکت صنعتی بوتان (سهامی عام)

اوراق مشارکت

اوراق مشارکت اوراق بهادار با نامی هستند که با مجوز بورس و با قیمت اسمی مشخص، برای مدت معین، جهت تأمین بخشی از منابع مالی مورد نیاز طرح‌های نوسازی و توسعه‌ای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس منتشر می‌شود. یکی از انواع اوراق مشارکت، اوراق مشارکت قابل تبدیل به سهام است که در سررسید نهایی یا قبل از آن قابلیت تبدیل به سهام همان شرکت را دارد.

اوراق منفعت

این اوراق اسناد مالی بهاداری هستند که بیانگر مالکیت دارنده آن بر مقدار معین خدمات یا منافع آینده از یک دارایی با دوام، است که در ازای پرداخت مبلغ معینی به او منتقل شده است.

اوراق وقفی

این نوع اوراق، اوراق بهادار با نامی هستند که به قیمت اسمی مشخص برای مدت معین (زمان احداث پروژه) منتشر می‌شود و به افرادی که قصد مشارکت در طرح‌های عام‌المنفعه را دارند واگذار می‌شود.

اهرم مالی

اهرم مالی به زبان ساده به معنای قرض کردن است. افراد و شرکت‌ها به منظور افزایش درآمد خود، پول را از محل‌های مختلف قرض می‌کنند و با آن به فعالیت می‌پردازند. این فعالیت ممکن است منجر به سود یا زیان شود. شرکت‌ها با روش‌های مختلفی از قبیل وام بانکی یا فروش سهام، اقدام به ساخت اهرم می‌کنند و به این ترتیب بدهکار بانک یا سهامداران می‌شوند. شرکت‌هایی که میزان بدهی آن‌ها از دارایی‌ها بیشتر باشد، اهرمی‌تر و در نتیجه پرریسک‌تر هستند.

ایستگاه معاملاتی

پایانه معاملاتی کارگزار است که با سامانه معاملاتی بورس در ارتباط است. هر ایستگاه معاملاتی با کدی مشخص می‌شود که به آن کد ایستگاه معاملاتی می‌گویند.

ب

بازار اولیه

بازاری است که در آن سهام یک شرکت یا واحد اقتصادی برای اولین بار عرضه و منتشر می‌شود. عواید حاصل از عرضه این سهام، منبعی برای تامین مالی آن شرکت یا موسسه خواهد بود. در این بازار، خریداران دارایی‌های مالی را مستقیماً از منابع اولیه آن خریداری می‌کنند و وجه فروش اوراق بهادار حتماً به منتشرکنندگان این اوراق انتقال خواهد یافت.

بازار ثانویه

در این بازار، اوراق بهاداری که قبلاً انتشار یافته‌اند مورد معامله قرار می‌گیرند. در بازار ثانویه قیمت‌ها بر اساس مکانیزم عرضه و تقاضا تعیین می‌شوند.

بازار حساس

بازار سهامی که به تحولات سیاسی و اقتصادی مانند بودجه سالانه، رشد نامطلوب صنعتی، حذف یا ایجاد مقررات نظارت بر قیمت‌ها، تغییر دولت و امثال آن‌ها به شدت واکنش نشان می‌دهد بازار حساس است.

بازار خرسی

بازار خرسی (Bear market) اصطلاحی است که به شرایط قبل از رکود اشاره دارد. شرایطی که در آن سرمایه‌گذاران خوشبین و امیدوار نیستند، قیمت‌ها کاهش می‌یابد و تمایلی برای خرید وجود ندارد.

بازار عادی

یکی از بازارهای معاملات اوراق بهادار که در آن معاملات عادی اوراق بهادار بر اساس مقررات مربوطه، انجام می‌شود.

بازار گاوی

بازار گاوی (Bull market) اصطلاحی است که در مورد شرایط خاصی در بورس به کار می‌رود. شرایطی که تقاضا برای خرید زیاد و عرضه کم است. این شرایط معمولاً خوش‌بینی سرمایه‌گذاران را نشان می‌دهد و امیدی که به رونق اقتصاد در آینده دارند. در این اوضاع، تمایل به خرید زیاد است و کمتر کسی حاضر به فروش می‌شود.

بازارگردان

کارگزار یا معامله‌گری است که با اخذ مجوز لازم و با تعهد به افزایش نقدشوندگی و تنظیم عرضه و تقاضای اوراق بهادار معین و تحدید دامنه نوسان قیمت آن، به داد و ستد آن اوراق می‌پردازد.

بازارهای مالی

بازار مالی بازاری است سازمان‌یافته که در آن انتقال وجوه از افراد و واحدهایی که دارای مازاد منابع مالی هستند، به افراد و واحدهای متقاضی وجوه (منابع) صورت می‌گیرد این بازار به دو دسته بازار پول و بازار سرمایه تقسیم می‌شود.

بازار معاملات عمده

یکی از بازارهای معاملات اوراق بهادار که در آن معاملات عمده اوراق بهادار بر اساس مقررات مربوطه، انجام می‌شود.

بازار بورس اوراق بهادار

به معنی یک بازار متشکل و رسمی سرمایه است که در آن خرید و فروش سهام شرکت‌ها یا اوراق قرضه دولتی و یا مؤسسات معتبر خصوصی، تحت ضوابط، قوانین و مقررات خاصی انجام می‌شود. بازار اوراق بهادار در واقع مکمل بخش بانکی در تأمین نیازهای مالی بنگاه‌های خصوصی و دولتی است. وجود یک بازار اوراق بهادار که در چارچوب مکانیزم بازار عمل کند می‌تواند در تخصیص بهینه منابع مالی کارا تر عمل کند. مشخصه مهم بورس اوراق بهادار، حمایت قانون از صاحبان پس‌اندازها و سرمایه‌های راکد و الزامات قانونی برای متقاضیان سرمایه است.

بازار سرمایه

بازار سرمایه به بازارهای مالی برای خرید و فروش ابزارهای مالی مانند اوراق قرضه یا اوراق بهادار، با سررسید بیشتر از یک سال و دارایی‌های بدون سررسید اطلاق می‌شود. این نوع بازار از نظر مرحله عرضه اوراق بهادار در آن به دو دسته تقسیم می‌شود؛ بازار اولیه یا بازار دست اول و بازار ثانویه یا بازار دست دوم.

بازار فرابورس

بازار فرابورس برای شرکت‌هایی ایجاد شده است که امکان پذیرش در بورس اوراق بهادار تهران را ندارند. این بازار تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار تشکیل شده است. فرابورس ایران بازاری منعطف و در عین حال تحت نظارت دقیق سازمان است که بدون مرکزیت مشخص از طریق تلفن یا ابزار الکترونیکی دیگر امکان خرید و فروش را در اختیار سرمایه‌گذاران می‌گذارد. فرابورس ایران به منظور توسعه بازارها و ابزارهای مالی و پوشش خلاءهای ناشی از نداشتن دسترسی بخش عمده‌ای از صاحبان صنایع به بازار سرمایه تشکیل شده است.

با توجه به نیازمندی‌های کنونی بازار سرمایه، اهداف و استراتژی فعالیت فرابورس ایران به گونه‌ای طراحی شده تا بخش عمده‌ای از متقاضیان منابع مالی امکان بهره‌مندی از مزایای آن را داشته باشند و مهمترین ویژگی آن، سهولت رویه‌ها در مراحل پذیرش و انجام معاملات اوراق بهادار است.

فرابورس ایران به چند بازار تقسیم می‌شود: در بازار اول شرکت‌هایی که حداقل ۲۰۰ میلیارد ریال سرمایه داشته باشند و حداقل ۲ سال از آغاز فعالیت آن‌ها گذشته باشد فعالیت می‌کنند. در بازار دوم شرط حداقل سرمایه مثل بازار اول است اما شرکت‌هایی که حداقل یک سال از زمان آغاز فعالیت آن‌ها گذشته باشد نیز اجازه فعالیت دارند.

بازار شرکت‌های کوچک و متوسط (SME) شامل شرکت‌هایی می‌شود که جمع حقوق صاحبان سهام آن‌ها حداقل یک میلیارد و حداکثر ۵۰۰ میلیارد ریال باشد. بازار ابزارهای نوین مالی فرابورس شامل اوراق مشارکت، صکوک، گواهی سرمایه‌گذاری، اسناد خزانه اسلامی و سایر ابزارهای مالی می‌شود. بازار پایه و بازار دارایی‌های فکری نیز از جمله بخش‌های دیگر فرابورس هستند.

بازده

بازده عبارت است از نسبت کل عایدی حاصل از سرمایه‌گذاری در یک دوره معین به تعداد سرمایه‌ای که برای کسب این عایدی در اول همان دوره به کار گرفته شده است.

بازده سبد سهام

بازده سبد سهام عبارت است از نسبت ارزش خرید سبد سهام به ارزش روز سبد سهام که به صورت درصد بیان می‌شود و بیانگر میزان افزایش یا کاهش سرمایه سرمایه‌گذار است.

بانی

شخص حقوقی است که نهاد واسط برای تامین مالی است و در قالب عقود اسلامی، اقدام به انتشار اوراق اجاره می‌کند.

نمادهای متوقف شده پس از انتشار اطلاعات جدید توسط اداره ناشران بورسی سازمان و ارسال پیام الکترونیکی به بورس بازگشایی می‌شوند. این گشایش حداکثر یک روز پس از دریافت این پیام انجام می‌شود.

بورس

ریشه کلمه بورس، از یک نام یونانی و لغت لاتین بورسا Bursa گرفته شده است. در فرهنگ‌های معتبر لغت، در مقابل کلمه بورس، لفظ [مبادله] و گاهی هم [مکان مبادله] و هم سیستم مبادله آمده است. در اصطلاح به مفهوم بازار است.

بورس اوراق بهادار

بورس اوراق بهادار یک بازار ثانویه متشکل و رسمی است که در آن دارایی‌های مالی با سر رسید بیش از یک سال نظیر سهام شرکت‌ها و اوراق مشارکت تحت ضوابط و مقررات خاص مورد معامله قرار می‌گیرد. وظیفه اصلی بورس اوراق بهادار، فراهم آوردن بازاری شفاف و منصفانه برای دادوستد اوراق بهادار پذیرفته‌شده و همچنین سیستمی مناسب برای نظارت بر جریان دادوستد، عملیات بازار و فعالیت اعضای آن است. وظایفی همچون:

- پذیرش یا لغو پذیرش اعضا شامل کارگزاران، معامله‌گران، بازارگردانان و مشاوران و مدیران سرمایه‌گذاری، پذیرش یا لغو پذیرش ابزارهای مالی قابل دادوستد در بورس
- فراهم آوردن یک سیستم دادوستد مناسب و کارآمد
- فراهم آوردن یک سیستم مناسب و کارآمد برای تسویه و پایاپای دادوستد
- فراهم آوردن یک سیستم مناسب برای نظارت بر جریان دادوستد، عملیات بازار و فعالیت اعضا
- فراهم آوردن امکانات و تسهیلات لازم برای توزیع و انتشار اطلاعات مربوط به دادوستد و نیز سایر اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری درباره دادوستد اوراق بهادار
- متولیگری جذب و سامان دادن به منابع مالی سرگردان با جمع‌آوری نقدینگی جامعه و فروش

سهام شرکت‌ها و تامین سرمایه مورد نیاز پروژه‌ها بر عهده این تشکل خودانتظام است.

بورس اوراق بهادار تهران

بورس اوراق بهادار تهران طبق بند ۳ ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران (مصوب آذر ۱۳۸۴) بازاری متشکل و خودانتظام است که اوراق بهادار در آن توسط کارگزاران و یا معامله‌گران طبق مقررات این قانون مورد داد و ستد قرار می‌گیرد. بورس اوراق بهادار تهران در قالب شرکت سهامی عام تاسیس و اداره می‌شود.

بورس انرژی

بورس انرژی یک بورس کالایی است که امکان انجام معاملات حامل‌های انرژی و اوراق بهادار مبتنی بر کالاهای مذکور در آن وجود دارد. حامل‌های انرژی شامل نفت، گاز، برق و سایر حامل‌های انرژی است. بورس انرژی ایران در اسفند ماه سال ۹۱ با هدف ایجاد بازاری شفاف کارآمد با نقد شوندگی و رقابت پذیری بالا، کشف قیمت منصفانه و انحصار زدایی در بازار معاملات بخش انرژی تشکیل شد. بورس انرژی به عنوان چهارمین بورس کشور برای عرضه محصولات نفت و مشتقات نفتی، برق، گاز طبیعی، زغال سنگ، حق آلودگی و سایر حامل‌های انرژی شکل گرفت.

بورس کالا

نوعی از بازار که در آن خریدار و فروشنده به انجام معاملات عمده کالا می‌پردازند. از جمله بورس فلزات، غلات، محصولات پتروشیمی و سایر کالاها.

بهترین تقاضا

در میان تقاضاهای موجود برای خرید یک سهم، بالاترین قیمت پیشنهادی به عنوان بهترین تقاضای خرید است.

پایین ترین قیمت پیشنهادی برای فروش را بهترین عرضه برای سهم می گویند.

پ

پذیرش در بورس

پذیرش شرکتها در بورس به معنای تطبیق وضعیت و شرایط اوراق بهادار و ناشر آن با شرایط مندرج در دستورالعمل پذیرش اوراق بهادار در بورس به منظور فراهم شدن امکان معامله اوراق بهادار در بورس است. پذیرش سهام عادی در بورس در یکی از تابلوهای بازار اول یا دوم صورت می پذیرد و متقاضی در صورت دارا بودن شرایط عمومی پذیرش باید تقاضای خود را در تابلوی اصلی یا فرعی بازار اول یا دوم به بورس ارائه کند.

پذیره نویسی

به فرایند فروش سهام یک شرکت سهامی عام در زمان تاسیس آن پذیره نویسی گفته می شود که در آن سهام شرکت بین متقاضیان تقسیم شده و سرمایه اولیه شرکت فراهم خواهد شد. خرید اوراق بهادار از ناشر یا نماینده قانونی او و تعهد پرداخت وجه کامل آن طبق قرارداد را پذیره نویسی می گویند.

پرتفوی

به مجموعه یا سبدی از اوراق بهادار گفته می شود که سرمایه گذار در آن ها سرمایه گذاری کرده است. این نوع سرمایه گذاری به دلیل تنوع سهام موجود در سبد سرمایه گذار و کاهش ریسک برای افرادی که سطح ریسک پذیری پایین دارند، می تواند کارآمدتر از سرمایه گذاری در یک سهم باشد.

پیش بینی سود

شرکتها در پایان سال مالی بودجه سال آینده خود را منتشر می کنند. یکی از مهم ترین اطلاعات مندرج در

بودجه شرکت‌ها پیش‌بینی مقدار سود هر سهم است. از آن جا که این پیش‌بینی می‌تواند چشم‌انداز شرکت را حداقل برای یک سال آینده مشخص کند، برای سرمایه‌گذاران حائز اهمیت است.

ت

تابلو بورس

تابلو بورس محلی است که اطلاعات قیمت نمادهای بورسی را به نمایش می‌گذارد. این تابلو در گذشته تنها به صورت فیزیکی در دسترس بود اما در حال حاضر، شرکت فناوری بورس تهران اطلاعات را در وب سایت tsetmc.com منتشر می‌کند.

تابلوخوانی

به مهارت درک و تجزیه و تحلیل اطلاعاتی که در تابلوی بورس منتشر می‌شود، تابلوخوانی می‌گویند.

تامین مالی

تامین مالی یا فایننس به معنای تهیه منابع مالی و وجوه مورد نیاز شرکت‌ها برای ادامه فعالیت و ایجاد و راه‌اندازی طرح‌های توسعه و درآمدزا است. تامین مالی عمدتاً از طریق انتشار سهام فروش اوراق قرضه و وام و اعتبار صورت می‌گیرد.

تالار اصلی

تالاری که در آن اطلاعات شرکت‌هایی که در بورس تایید شده‌اند نمایش داده می‌شود.

تالار فرعی

در این تالار شرکت‌هایی وجود دارند که عضویت آن‌ها تایید کامل شده و به صورت آزمایشی وارد بورس شده‌اند. در تالار فرعی، تابلوهایی که آخرین اطلاعات بازار را نشان می‌دهند وجود دارد و مشتریان می‌توانند بعضی از فعالیت‌های بورسی خود از جمله دریافت اخبار بازار را در این تالار انجام دهند.

تحلیل بنیادی

تحلیل بنیادی روشی است که با استفاده از آن افراد می‌توانند ارزش ذاتی اوراق بهادار را با عوامل مختلف اقتصادی و مالی ارزیابی کنند. تحلیل بنیادی هر عاملی را که بر ارزش سهم تاثیر می‌گذارد در نظر می‌گیرد. در این تحلیل، از عوامل اقتصاد کلان مانند شرایط اقتصادی و وضعیت سایر بازارها تا عوامل اقتصاد خرد مانند بهره‌وری مدیریت شرکت مورد توجه قرار می‌گیرد. هدف نهایی تحلیل بنیادی این است که سرمایه‌گذار بتواند با توجه به قیمت فعلی سهم به این نتیجه برسد که سهم بیش از ارزش خود قیمت‌گذاری شده است یا ارزشی کمتر از قیمت بازار دارد.

تحلیل تکنیکال

تحلیل فنی و بررسی تغییرات قیمت‌های گذشته به منظور پیش‌بینی تغییرات آتی قیمت‌ها را تحلیل تکنیکال می‌گویند. در این نوع تحلیل اعتقاد بر این است که:

- ارزش بازار حاصل تقابل عرضه و تقاضا است.
- تغییرات قیمت اوراق بهادار دارای روندی است که برای مدت قابل ملاحظه‌ای با دوام است.
- پیشینه تغییر قیمت از دلیل تغییر قیمت با اهمیت‌تر است.
- تغییرات قیمت را می‌توان در نمودارهای قیمت پیش‌بینی کرد.

تحلیلگر بنیادی

تحلیلگران بنیادی متخصصانی هستند که دیدگاهی بنیادی را مبتنی بر مدیریت و قدرت شرکت و سایر نیروهای غیر اقتصادی در ارزیابی سهام و تخمین قیمت بنیادی سهام به کار می‌گیرند. این دسته از تحلیلگران به بررسی دارائی‌ها، بدهی‌ها، فروش، ساختار بدهی‌ها، محصولات، سهم بازار، ارزیابی مدیریت بنگاه و مقایسه آن با رقبا می‌پردازند و در نهایت ارزش ذاتی سهام را تخمین می‌زنند. ابزار تحلیل بنیادی شامل نسبت‌های مالی شرکت است که از ترازنامه، صورت سود و زیان چندساله به دست می‌آید.

تحلیلگر تکنیکال

این تحلیلگران، افرادی هستند که اعتقاد دارند قیمت اوراق بهادار کاملا توسط عرضه و تقاضا تعیین می‌شود. در عین حال که عوامل موثر بر عرضه و تقاضا در جای خود می‌تواند واقعی، قابل مشاهده یا ذهنی باشد، قیمت سهام از الگوی مشخصی پیروی می‌کند. یکی از مهم‌ترین ابزارهای تحلیل تکنیکال نمودارها هستند. به این دسته از تحلیلگران تحلیلگران فنی هم گفته می‌شود. این دسته از تحلیلگران معتقدند نوسانات کوتاه‌مدت در تعیین قیمت سهام تاثیر گذارترند.

ترازنامه

ترازنامه یکی از صورت‌های مالی است که در پایان دوره مالی شرکت، نشان‌دهنده بدهی‌ها، حقوق صاحبان سهام و دارایی‌های شرکت است. سهامداران می‌توانند این صورت مالی در پایگاه اینترنتی codal.ir مشاهده کنند. در ترازنامه اطلاعاتی نظیر میزان تعهد و بدهی شرکت‌ها به بانک‌ها، بدهی شرکت به تامین‌کنندگان مواد اولیه، حقوق صاحبان سهام پس از کسر بدهی‌های شرکت از دارایی‌ها قابل مشاهده است.

تسویه / پایاپای

مرحله پایانی انجام معامله است که طی آن مالکیت اوراق بهادار به خریدار و وجوه حاصل از معامله به فروشنده منتقل می‌شود.

تعدیل سود

شرکت‌های پذیرفته شده در بورس موظف هستند به صورت مستمر و در دوره‌های سه‌ماهه عملکرد واقعی خود را بررسی کرده و ضمن مقایسه عملکرد واقعی با بودجه پیش‌بینی شده، پیش‌بینی جدید خود را از میزان سودآوری شرکت براساس عملکرد واقعی به بازار منعکس کنند.

تغییرات EPS پیش‌بینی شده را در طی یک دوره مالی را تعدیل آن می‌گویند. تعدیل ممکن است به دو صورت باشد؛ تعدیل مثبت که به معنای رشد EPS است و تعدیل منفی که نشان‌دهنده کاهش EPS پیش‌بینی شده است. تعدیل مثبت معمولا موجب افزایش قیمت سهام و تعدیل منفی منجر به کاهش قیمت

می‌شود.

تعليق نماد

جلوگیری از انجام معامله اوراق بهادار خاصی را تا زمان رفع دلایل تعليق، تعليق نماد می‌گویند.

تغییر قیمت

منظور از تغییر، افزایش یا کاهش آخرین قیمت سهام نسبت به قیمت دیروز بر حسب ریال است.

تقاضا

اعلام آمادگی برای خرید اوراق بهادار از طرف خریدار را تقاضا می‌گویند. در واقع تقاضا درخواست خرید سهام است که می‌تواند از طرف شخصی حقیقی یا حقوقی باشد.

توقف نماد

در بعضی موارد، معاملات سهام بعضی از شرکت‌ها در بورس به صورت موقتی متوقف می‌شود و سهامداران قادر به داد و ستد سهام این شرکت‌ها نیستند. جلوگیری از انجام معامله سهام یک شرکت بنا بر تصمیم بورس و یا سازمان را توقف نماد معاملاتی می‌گویند. اغلب در بورس زمانی که رویداد حائز اهمیتی که باعث افزایش یا کاهش بیش از اندازه قیمت سهام شرکت می‌شود اتفاق می‌افتد، سازمان بورس اقدام به توقف نماد شرکت می‌کند.

نماد معاملاتی اوراق بهادار پذیرفته شده در بورس به یکی از دلایل زیر متوقف می‌شود:

- برگزاری مجمع سالیانه که سود سهامداران مشخص می‌شود و بر قیمت سهم پس از مجمع تاثیرگذار است.
- در صورتی که اوراق بهادار مطابق مقررات، مشمول تغییر طبقه‌بندی از تابلو یا تالاری شود که در آن فعال است.
- در صورتی که ناشر اوراق بهادار، مطابق مقررات سازمان، ضوابط اطلاع‌رسانی را رعایت نکرده باشد.

- در صورتی که حسابرس و بازرس قانونی نسبت به صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده اظهار نظر مردود یا عدم اظهار نظر داشته باشد.

- در صورتی که معاملات اوراق بهادار مظنون به استفاده از اطلاعات نهانی یا دستکاری قیمت توسط برخی افراد باشد.

ج

جلسه رسمی معاملاتی

ساعاتی پیوسته از یک نشست کاری است که معاملات اوراق بهادار در این ساعات انجام می‌پذیرد. بورس می‌تواند در یک روز بیش از یک نشست رسمی معاملاتی داشته باشد.

ح

حاشیه سود خالص

حاشیه سود خالص شرکت، یکی از نسبت‌های سودآوری است که از طریق تقسیم سود خالص به کل فروش محاسبه می‌شود. این نسبت نشان می‌دهد که از یک مقدار فروش شرکت چه مقدار آن به سود خالص تبدیل شده است.

حجم

به تعداد سهام حجم گفته می‌شود. مانند حجم سفارش و حجم معاملات.

حجم سفارش

تعداد ورقه بهاداری که در قالب یک سفارش، وارد سامانه معاملاتی می‌شود.

حجم مبنا

به حداقل تعداد سهامی که باید در طول یک روز معامله شود تا قیمت اصلی (پایانی) آن سهم بتواند نوسان

مثبت یا منفی داشته باشد، «حجم مبنا» گفته می‌شود. حجم مبنا ابزاری است که تنها در بورس تهران برای کمک به حفظ آرامش در معاملات از آن استفاده می‌شود. به این ترتیب که این ابزار باعث کاهش هیجانات کاذب قیمت سهام شرکت‌های بورسی شده و هم‌چنین از افت یا رشد بی‌رویه آن جلوگیری می‌کند. در تعیین میزان آن هیچ معامله‌گری دخالت نداشته و به طور خودکار توسط سامانه معاملات اندازه‌گیری می‌شود. برای مشاهده حجم مبنای مربوط به هر نماد بورسی، می‌بایست در سایت شرکت مدیریت فناوری بورس تهران (tsetmc.com) به جستجوی نماد موردنظر پرداخت.

حجم مبنا در سال ۱۳۸۲ توسط سازمان بورس و اوراق بهادار به سردبیری حسین عبده تبریزی شکل گرفت. در ابتدای این قانون، اساس بر این بود که ۱۵ درصد از کل سهام یک شرکت بورسی طی یک سال مورد معامله قرار گیرد و روزهای کاری سال ۲۵۰ روز در نظر گرفته شده بود. بر این اساس حجم مبنای روزانه یک سهم، ۰,۰۰۰۶ (شش ده‌هزارم) کل سهام شرکت در نظر گرفته شد تا قیمت اصلی / پایانی بتواند نوسان کند.

این قانون در سال ۱۳۸۳ از ۱۵ درصد به ۲۰ درصد افزایش یافت و حجم مبنای روزانه سهم به ۰,۰۰۰۸ (هشت ده‌هزارم) تغییر کرد؛ اما از سال ۱۳۹۳ به بعد به ۱۰ درصد کاهش یافته و تا به امروز ثابت مانده است.

حجم معاملات

به تعداد سهام معامله شده حجم معاملات گفته می‌شود. به عنوان مثال اگر ۳ نفر در یک روز هر کدام ۲۰ سهم یک شرکتی را بخرند حجم معاملات آن سهم در آن روز ۶۰ خواهد بود.

حراج پیوسته

شیوه‌ای که بر اساس آن به محض تطبیق قیمت سفارش‌های وارد شده به سامانه معاملاتی، معامله انجام می‌شود.

حراج ناپیوسته

شیوه‌ای که بر اساس آن پس از ورود سفارش‌ها به سامانه معاملاتی، معامله براساس قیمت نظری گشایش (TOP) انجام می‌شود.

حق تقدم

سهامداران در صورت تمایل به مشارکت در افزایش سرمایه شرکت نسبت به افراد دیگر الویت دارند. به همین دلیل در صورت تمایل به ایشان یک حق خرید سهام داده می‌شود که حق تقدم نام دارد. در هنگام افزایش سرمایه و انتشار سهام جدید از سوی شرکت، سهامداران عادی نسبت به سایر خریداران سهام شرکت الویت دارند. ایشان در استفاده یا صرف نظر کردن این حق مختار هستند.

حداقل معاملات روزانه

حداقل میزان معاملات در هر نماد که بازارگردان موظف به انجام آن در یک معاملاتی است.

حد سود و حد ضرر

حد سود (Take Profit) و حد ضرر (Stop Loss) از جمله محدودیت‌هایی است که معامله‌گران در سیستم معاملاتی خود تعریف می‌کنند. این حدود مشخص می‌کند که با چه میزان و سود و چه میزان ضرری باید سهم‌های خود را بفروشند. معمولاً افرادی که از روش تحلیل تکنیکال استفاده می‌کنند و رویکرد کوتاه‌مدت دارند، این حدود را برای خود مشخص می‌کنند. هدف از تعیین حد سود و ضرر مدیریت و حفظ سرمایه است و افرادی می‌توانند این کار را به درستی انجام دهند که به اصول تحلیل تکنیکال مسلط باشند.

حراج

ساز و کاری برای داد و ستد اوراق بهادار بر پایه انطباق سفارش‌های خرید و فروش مشتریان و با در نظر گرفتن اولویت قیمت و زمان است.

حساب تضمین بورس / حسابرس معاملاتی

حساب ویژه‌ای است که برای ایفای تعهدات کارگزاران در انجام فعالیت‌های کارگزاری و به منظور حمایت از سرمایه‌گذاران توسط ایشان افتتاح می‌شود.

حسابرس معتمد

یک موسسه حسابرسی است که بر اساس ضوابط دستورالعمل موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار، به عنوان موسس حسابرسی معتمد سازمان پذیرفته شده است.

خ

خرید اعتباری

در حالت کلی معاملات اعتباری، به معاملاتی گفته می‌شود که درصدی از ارزش ثمن معامله از طریق بانک یا موسسه مالی دیگری تامین شود. خرید اعتباری نوعی روش خرید سهام است که در آن مشتری بیش از سرمایه خود اقدام به خرید اوراق بهادار می‌کند. ما به التفاوت را از کارگزار خود به صورت بدهی دریافت کرده است و اوراق بهادار خریداری شده را در گرو کارگزار خود قرار می‌دهد.

د

دارایی

به تمامی اموال و حقوقی که دارای ارزش پولی هستند دارایی گفته می‌شود.

دارایی‌های صندوق

دارایی‌های صندوق شامل تمامی حقوق مادی و معنوی صندوق می‌شود. مواردی از قبیل: وجوه دریافتی از سرمایه‌گذاران بابت پذیره‌نویسی اولیه واحدهای سرمایه‌گذاری و صدور واحدهای سرمایه‌گذاری، اوراق بهاداری که از محل وجوه به نام صندوق خریداری می‌شود، تمامی حقوق، منافع و سود متعلق به آنها، مطالبات صندوق از اشخاص و کارمزدهایی که بر طبق اساسنامه و امیدنامه صندوق دریافت می‌شود و ...

دامنه نوسان قیمت سهام، محدوده مجاز برای تغییر قیمت سهم در یک جلسه معاملاتی است. انجام معامله در خارج از دامنه تعیین شده در هر روز غیر ممکن است. تاثیر دامنه نوسان قیمت سهام در مواقعی که بازار دچار آشفتگی می شود، کاملا مشهود است. در این شرایط سرمایه گذاران تحت تاثیر جو روانی بازار تصمیمات غیر منطقی یا شتابزده اتخاذ می کنند. دامنه نوسان در بورس تهران در حال حاضر از +۵ درصد تا -۵ درصد است. دامنه نوسان قیمت مانع از نوسان شدید قیمت ها و تلاطم بازار می شود.

دامنه نوسان حداکثر افزایش یا کاهشی است که قیمت سهام شرکت، در یک روز می تواند داشته باشد. به عنوان مثال، چنان چه قیمت سهام شرکت الف در ابتدای روز ۲۰۰ تومان باشد قیمت این سهم در پایان روز معاملاتی حداکثر می تواند ۱۰ تومان افزایش یا کاهش داشته باشد.

درآمد به ازای هر سهم (EPS)

EPS مخفف عبارت Earning per Share، به معنی درآمد به ازای هر سهم است. شرکت ها در پایان هر سال مالی، درآمد کل خود را به صورت سود خالص پس از کسر مالیات محاسبه می کنند. اگر درآمد کل را بر تعداد کل سهام شرکت تقسیم کنیم، درآمد هر سهم، EPS، به دست می آید. به طور ساده تر، EPS یک شرکت میزان سودی است که شرکت به ازای هر یک سهم به دست می آورد. EPS یکی از موضوعات بسیار مهمی است که به صورت مستقیم و غیرمستقیم بر قیمت سهام شرکت ها در بازار بورس تاثیر می گذارد.

برای مثال فرض کنید که شرکتی در پایان سال مالی خود، ۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال درآمد داشته باشد و تعداد سهام شرکت ۱ میلیون باشد. EPS شرکت برابر است با ۱,۰۰۰ ریال:

$$1,000,000,000 \div 1,000,000 = 1,000$$

به سودی که شرکت پس از یک سال مالی کسب می کند، EPS محقق شده نیز می گویند. این سود توسط مدیران و حسابداران شرکت پس از بررسی عملکرد شرکت، محاسبه درآمدها و هزینه ها به عنوان سود خالص

و سود هر سهم به دست می‌آید. EPS محقق شده تاثیر خود را در قیمت سهم می‌گذارد.

درصد تقسیم سود

نسبت سود نقدی تقسیم شده بین سهامداران در تاریخ مجمع عمومی سالیانه به سود اعلامی از سوی شرکت را درصد تقسیم سود می‌گویند. این نسبت مشخص می‌کند که چند درصد از سود اعلام شده شرکت، تحقق یافته است. با بررسی درصد سود تقسیم شده دوره‌های قبلی شرکت، می‌توان برای سرمایه‌گذاری در آن، تصمیم‌گیری مناسبی انجام داد.

درصد تحقق سود

این مفهوم را با ذکر یک مثال توضیح می‌دهیم:

فرض کنید شرکت الف در ابتدای سال ۹۲ پیش‌بینی کرده که در پایان سال، ۱۰۰ تومان سود به ازای هر سهم به دست می‌آورد. اگر در پایان سال میزان سود تحقق یافته شرکت به ازای هر سهم معادل ۹۵ تومان باشد، به این معناست که شرکت الف توانسته است ۹۵ درصد سود پیش‌بینی شده خود را محقق کند. هر اندازه درصد تحقق سود یک شرکت بالاتر باشد نشان دهنده پیش‌بینی دقیق‌تر و عملکرد بهتر آن شرکت خواهد بود.

دوره پذیرهنویسی اولیه

به مهلتی که برای فروش واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق به قیمت مبنا و تامین حداقل سرمایه مورد نیاز برای تشکیل و شروع فعالیت صندوق تعیین شده است، دوره پذیرهنویسی اولیه گفته می‌شود.

ر

روش سرمایه‌گذاری مستقیم

در این روش، سرمایه‌گذار با اتکا بر دانش و تخصص و تحلیل خود شخصا اقدام به خرید یا فروش اوراق

بهادار می‌نماید. در این روش سرمایه‌گذاری، مسئولیت سود و زیان متوجه خود مشتری است.

روش سرمایه‌گذاری غیرمستقیم

در این روش سرمایه‌گذاری، بین سرمایه‌گذار و سرمایه‌پذیر، یک موسسه مالی به عنوان واسطه عمل می‌کند. مانند سرمایه‌گذاری در صندوق‌های سرمایه‌گذاری یا استفاده از خدمات سبدگردانی.

ریسک

ریسک، زیان بالقوه قابل اندازه‌گیری یک سرمایه‌گذاری است. هر چیزی که حال، آینده‌داری یا توان کسب درآمد شرکت یا موسسه یا سازمان را تهدید کند به عنوان ریسک شناسایی می‌شود. ریسک به این معنا است که احتمالاً بازده حاصل از دارایی از بازده مورد انتظار آن کمتر است.

ریسک غیر سیستماتیک

این نوع ریسک منحصر به یک دارایی یا یک شرکت یا صنعت است و تحت تاثیر عواملی مانند اعتصاب، عملکرد مدیریت، رقابت تبلیغاتی، تغییر سلیقه مصرف‌کننده.

ریسک سیستماتیک

بخشی از ریسک است که به شرایط عمومی بازار مربوط است. برخی از انواع ریسک سیستماتیک عبارتند از ریسک نرخ بهره، ریسک تورم، ریسک کشور، ریسک بازار و ...

سی

سازمان بورس و اوراق بهادار (سبا)

موسسه عمومی غیر دولتی است که به وسیله یک هیئت مدیره ۵ نفره که از میان کارشناسان بخش غیر دولتی که دارای حسن شهرت و تجربه در رشته مالی هستند با پیشنهاد رئیس شورا و تصویب شورا انتخاب می‌شوند، اداره می‌شود. براساس قانون بازار اوراق بهادار، این نهاد ایجاد شده تا زیر نظر شورای عالی بورس به

تدوین قوانین و مقررات و نظارت بر اجرای آن‌ها و سایر وظایف تعیین شده در قانون بازار بورس و اوراق بهادار پردازد. به عبارت دیگر مقام ناظر در بازار اوراق بهادار ایران به دو نهاد شورای عالی بورس و سازمان بورس و اوراق بهادار تقسیم می‌شود.

سال مالی

منظور از سال مالی دوره یک ساله‌ای است که مبنای محاسبه سود و زیان و سایر گزارش‌های مالی شرکت است. سال مالی در بسیاری از شرکت‌ها از ابتدای فروردین تا انتهای اسفند ماه در نظر گرفته می‌شود اما بعضی از شرکت‌ها بر اساس نوع فعالیت خود، سال مالی را زمان دیگری مثلا از ابتدای مهر تا پایان شهریور سال بعد تعیین می‌کنند.

در پایان سال مالی مجمع سالیانه شرکت برگزار شده و عملکرد هیئت مدیره در طول سال مالی، مورد ارزیابی سهامداران قرار می‌گیرد. هیئت مدیره شرکت موظف است حداکثر ظرف مدت ۴ ماه پس از پایان سال مالی شرکت، مجمع عادی سالیانه را برگزار کند.

سامانه معاملاتی (سامانه معاملات بورس و فرابورس)

سیستم رایانه‌ای که دریافت سفارش‌های خرید و فروش، تطبیق سفارش‌ها و انجام معاملات از طریق آن انجام می‌شود و کارگزاری‌های بورس به آن دسترسی دارند.

سبدگردانی

سبدگردانی فرایندی است که طی آن فرد یا شرکتی خبره و متخصص در امر سرمایه‌گذاری، که مورد تایید سازمان بورس است، بر اساس خصوصیات، سطح ریسک پذیری و میزان سرمایه هر فرد سبدي مناسب او تشکیل داده و به صورت مستمر بر آن نظارت و اعمال مدیریت می‌کند. همچنین با توجه به تغییر عوامل تاثیرگذار بر محیط سرمایه‌گذاری، تصمیمات لازم برای رسیدن به اهداف سبد و افزایش ارزش آن از طرف مدیر اتخاذ می‌شود.

سپرده گذاری

عملیاتی است که طی آن اوراق بهاداری که در سامانه معاملات به ثبت رسیده است، قابلیت معامله پیدا می کند.

سرمایه

به کل دارایی های یک فرد یا یک شرکت اعم از نقدی یا اوراق بهادار و منقول و غیر منقول سرمایه گفته می شود. به مجموع سهام عادی و ممتاز که یک شرکت منتشر کرده است و در دست مردم قرار دارد، سرمایه سهامداران می گویند. داشتن این سهام برای سهامداران به منزله حق مالکیت در شرکت است.

سرخط خرید

سرخط خرید، بیشترین قیمت ارائه شده برای خرید است که در سطر اول سمت راست تابلوی معاملاتی قرار می گیرد.

سرخط فروش

سرخط فروش، کمترین قیمت ارائه شده برای فروش است که در سطر اول سمت چپ تابلوی معاملاتی قرار می گیرد.

سرمایه گذاری

صرف هزینه مشخص به همراه پذیرش ریسک با هدف کسب سود در آینده را سرمایه گذاری می گویند.

سرمایه گذار خارجی راهبردی

سرمایه گذار خارجی که قصد تملک بیش از ۱۰ درصد سهام یک شرکت پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس را دارد یا این که پس از تملک سهام یک شرکت پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس یک عضو در هیئت مدیره آن شرکت داشته باشد.

سفارش

در بورس اوراق بهادار، به درخواست خرید و یا فروش اوراق بهادار که توسط مشتری به کارگزاری ارسال می‌شود، سفارش می‌گویند.

سقف بازار

بر طبق قوانین بورس در ایران، مشتریان تنها مجازند ۵ درصد بالاتر یا پایین‌تر از آخرین قیمت پیشنهاد خرید یا فروش سهام را بدهند. در نتیجه سقف بازار و کف بازار برای هر سهم ۵ درصد آخرین قیمت آن سهم در آن روز است.

سود هر سهم

چنانچه کل سودی که شرکت در پایان دوره مالی خود (پس از کسر مالیات)، به دست می‌آورد بر تعداد سهام منتشر شده توسط شرکت تقسیم کنیم، عدد حاصله بیانگر سود هر سهم شرکت است. این نسبت، سود دوره مالی یک سهام را به ازای هر سهم بیان می‌کند.

سود انباشته

سود یا درآمد انباشته مبلغی از سود ممتاز است که به سهام تعلق گرفته ولی هنوز به صاحب سهام پرداخت نشده است.

سود تقسیمی هر سهم (DPS)

DPS مخفف عبارت Dividend per Share، به معنی سود تقسیمی به ازای هر سهم است. معمولاً شرکت‌ها EPS را به صورت کامل بین سهامداران تقسیم نمی‌کنند و بخشی از آن را برای سرمایه‌گذاری‌های آتی شرکت، نزد خود نگاه می‌دارند. مدیران و سهامداران شرکت در پایان سال مالی و در جلسه مجمع عادی سالیانه شرکت، تصمیم می‌گیرند که چه میزان از EPS به سهامداران تعلق بگیرد. برخی از شرکت‌ها ممکن است درصد زیادی از EPS را به عنوان DPS بین سهامداران تقسیم کنند و برخی دیگر ممکن است درصد

بیشتری از EPS را به سود انباشته و دیگر بخش‌های شرکت اختصاص دهند؛ بنابراین مقدار DPS معمولاً از EPS کمتر است.

در بعضی مواقع که به ندرت اتفاق می‌افتد، شرکت تصمیم می‌گیرد علاوه بر سود ساخته شده در سال جاری، بخشی از سود انباشته طی سالیان گذشته را بین سهامداران تقسیم کند، در این حالت مقدار DPS از EPS بیش‌تر خواهد شد.

میزان، زمان و روش پرداخت سود تقسیمی یا سود نقدی به سیاست‌های هر شرکت بستگی دارد. شرکت‌ها بر اساس قانون ۸ ماه فرصت دارند تا سود نقدی را بین سهامداران تقسیم کنند. هر شخصی که در زمان برگزاری مجمع عادی سالیانه، سهام شرکت را داشته باشد، می‌تواند DPS اعلامی شرکت را بر اساس میزان دارایی خود دریافت کند.

به‌طور مثال فرض کنید یک شرکت به ازای هر سهم ۷,۰۰۰ ریال درآمد داشته باشد و تصمیم بگیرد از این میزان، ۵,۰۰۰ ریال را بین سهامداران به‌صورت سود نقدی تقسیم کند. حال اگر فردی ۱,۰۰۰ سهم از این شرکت را دارا باشد، کل سود نقدی که دریافت می‌کند، ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال است.

$$۵,۰۰۰ \times ۱,۰۰۰ = ۵,۰۰۰,۰۰۰$$

توجه به این نکته ضروری است که پس از تقسیم سود نقدی و بازگشایی سهم، به میزان سود نقدی هر سهم از قیمت سهم کاسته می‌شود.

برای مثال اگر در مثال قبل، قیمت سهم شرکت موردنظر قبل از برگزاری مجمع ۱۵,۰۰۰ ریال باشد، پس از بازگشایی نماد و تقسیم سود، قیمت سهم ۱۰,۰۰۰ ریال می‌شود.

$$۱۵,۰۰۰ - ۵,۰۰۰ = ۱۰,۰۰۰$$

سود تحقق یافته هر سهم

عبارت است از سود هر سهم که در دوره مالی گذشته به سهم تعلق گرفته است.

سهام

سرمایه شرکت‌های سهامی به قطعاتی تقسیم می‌شود که به هریک از آن‌ها یک سهم گفته می‌شود. در نتیجه سهام قسمتی از سرمایه شرکت است که مشخص‌کننده میزان مشارکت و تعهدات و منافع صاحب آن است.

انواع سهام عبارتند از:

- از نظر حقوقی: سهام عادی و سهام ممتاز
- از نظر آورده: سهام نقدی و سهام غیر نقدی
- از نظر شکل: سهام بی نام، سهام با نام، سهام با حق چند رای و در نهایت سهام موسس

سهام جایزه

یکی از شیوه‌های افزایش سرمایه شرکت انتشار سهام جایزه است. شرکت ممکن است بخشی از ذخایر خود را از طریق انتشار سهام جایزه در وجه سهامداران کنونی به نسبت سهامی که در اختیار دارند تبدیل کند. پس از انتشار سهام جایزه معمولاً بسته به تعداد سهام جایزه منتشرشده قیمت سهام در بازار سقوط می‌کند. اما به دلیل این که سود هر سهم تغییری نمی‌کند سهامدار شرکت که تعداد سهامش افزایش یافته است پس از مدتی و بعد از اصلاح قیمت به سود مورد نظر خود می‌رسد.

سهام‌دار جزء

به شخص حقیقی یا حقوقی که مالک کمتر از ۵ درصد سهام یک شرکت باشد سهامدار جزء گفته می‌شود.

سهامدار عمده

هر فرد یا شرکتی که بیش از یک درصد سهام شرکت را دارا باشد، جزو سهامداران عمده شرکت قرار می‌گیرد. سهامدار یا سهامدارانی که توانایی هدایت سیاست‌های مالی و عملیاتی ناشر به منظور کسب منافع از فعالیت‌های آن را دارا هستند.

سهام شناور آزاد

سهام شناور آزاد درصدی از سهام یک شرکت است که در اختیار سهامداران جزء (سهامداران با درصد مالکیت کمتر از ۵ درصد) باشد و در هر لحظه امکان معامله دارد. این نوع سهام بخشی از سهام شرکت است که مالکان آن همواره آماده عرضه و فروش آن هستند و قصد ندارند با حفظ آن قسمت از سهام در مدیریت شرکت مشارکت کنند. برای محاسبه میزان این نوع سهام، باید تعداد سهام در دست سهامداران راهبردی را بر کل سهام شرکت تقسیم کرد. در واقع سهام شناور آزاد آن بخش از سهام متعلق به دولت و سهامداران عمده اداره کننده شرکت نمی‌شود که به هیچ وجه حاضر به فروش سهام خود نیستند.

سهام عادی

سهام عادی نوعی دارایی مالی است که نشان‌دهنده مالکیت در یک شرکت است. حق مالکیت، مسئولیت محدود سهامداران، حق رای و کنترل شرکت و حق تقدم در خرید سهام جدید از جمله ویژگی‌های این ورقه بهادار است.

سهام غیرفعال

این نوع سهام به ندرت در بازار خرید و فروش می‌شوند. در واقع برای این نوع سهام به سختی خریدار یا فروشنده یافت می‌شود. بین قیمت خرید و فروش این نوع سهام ممکن است تفاوت زیادی وجود داشته باشد.

سهام فعال

سهامی که به طور مکرر و روزانه مورد معامله قرار می‌گیرد را سهام فعال می‌گویند. سهام شرکت‌های بزرگ و مهم باید سهام فعال باشند. به خصوص شرکت‌هایی که نسبت به تحولات اقتصادی و سیاسی حساس هستند و در معرض تغییرات ناگهانی قیمت قرار دارند.

سهام ممتاز

سهام ممتاز نوعی اوراق بهادار است که دارنده آن نسبت به درآمدها و دارایی‌های شرکت، حق یا ادعای محدود و معینی دارند. سود این نوع سهام قبل از سهام عادی پرداخت می‌شود. در زمان انحلال شرکت با فروش دارایی‌ها بعد از تسویه بدهی‌های شرکت ابتدا صاحبان سهام ممتاز حقوق خود را دریافت می‌کنند. سپس باقی مانده دارایی‌ها به صاحبان سهام عادی می‌رسد.

سهام ممتاز را اوراق بهادار ترکیبی می‌نامند زیرا ویژگی‌های سهام عادی (نداشتن سررسید و هزینه مالیاتی) و اوراق قرضه (دریافت سود ثابت) را با هم دارا هستند.

سهامی خاص

یک نوع مجوز ثبت شرکت‌های سهامی است. چنان چه یک شرکت سهامش بین افراد مشخص تقسیم شده باشد و اجازه خرید و فروش سهام مستلزم رضایت تمام سهامداران باشد، شرکت سهامی خاص است.

سهامی عام

نوعی مجوز ثبت شرکت‌های سهامی است. اگر سهام یک شرکت بین عموم افراد به شکل نامشروط تقسیم شده باشد و خرید و فروش سهام برای تمامی سهامداران بدون اطلاع شرکت و هماهنگی مجاز باشد این نوع شرکت سهامی عام است. سهام شرکت‌های سهامی عام، در دست عموم مردم قرار دارد و مالکیت سهام محدود به عده خاصی نیست.

سهام از بازار

سهام از بازار شرکت، نشان‌دهنده سهم یا درصد فروش محصولات آن شرکت در مقایسه با کل فروش آن محصول توسط سایر تولیدکنندگان است.

ش

شاخص

کلمه شاخص به معنای نماگر یا نشانگر و در حالت کلی عددی است که با استفاده از آن می‌توان تغییرات ایجاد شده در یک یا چند متغیر را طی یک بازه زمانی خاص مشاهده کرد. معمولاً یکی از معیارهای رکود و یا رونق اقتصادی در بازار سرمایه از طریق شاخص‌ها مشخص می‌شود؛ به بیان دیگر فعالان بازار سرمایه از این طریق می‌توانند وضعیت کلی بازار را بسنجند و حتی تغییرات احتمالی قیمت‌ها را در آینده دنبال کنند. این موضوع نیز بسیار حائز اهمیت است که سهامداران می‌توانند از طریق شاخص‌ها، به مقایسه تغییرات یک پدیده در دو زمان متفاوت احاطه پیدا کنند؛ به صورت کلی شاخص ابزاری برای مقایسه تغییرات گروهی چند پدیده با یکدیگر است. در این میان با استفاده از شاخص قیمت می‌توان صنایع مختلف را با یکدیگر مقایسه کرد.

شاخص بازده نقدی (TEDIX)

تغییرات شاخص بازده نقدی، میانگین بازدهی ناشی از پرداخت سود نقدی شرکت‌های بورسی به سهامداران را نشان می‌دهد. لذا وقتی شاخص سود نقدی رو به کاهش است، شرکت‌ها به‌طور میانگین سود نقدی کمتری را در مجامع عادی سالیانه بین سهامداران‌شان تقسیم می‌کنند.

شاخص بازار اول و بازار دوم

در بورس اوراق بهادار تهران شرکت‌های بورسی بر اساس مؤلفه‌هایی نظیر میزان سرمایه، تعداد سهامداران، وضعیت سودآوری، تعداد سهامی که توسط سهامداران حقیقی در بازار خرید و فروش و ... دسته‌بندی شده است. بر اساس این تقسیم‌بندی، شرکتی که شرایط بهتری داشته باشد در بازار اول و دیگر شرکت‌های بورسی در بازار دوم دسته‌بندی می‌شود. در این میان شرکت‌هایی که در بازار اول حضور دارند نیز به دو دسته تابلو اصلی و فرعی تقسیم می‌شوند. برای هر یک از این دسته‌بندی‌ها یک شاخص وجود دارد که میانگین تغییرات قیمت سهام شرکت‌هایی را نشان می‌دهد که در این گروه‌ها حضور دارند.

شاخص سهام آزاد شناور (TEFIX)

در مجموع سهام شرکت‌های بورسی توسط سهامداران حقیقی و حقوقی خریداری می‌شود. معمولاً

سهامداران حقوقی مالکان پرنفوذی در شرکت‌های بورسی به شمار می‌آیند و در صورت خریداری سهام شرکت‌های بورسی، درصد بالایی از سهام شرکت را تصاحب می‌کنند. با توجه به این موضوع، به میزان سهامی که معمولاً در شرکت‌های بورسی در اختیار سهامداران حقیقی قرار دارد و مرتباً در بازار خرید و فروش می‌شود، سهام شناور آزاد گفته می‌شود.

شاخص صنعت و شاخص مالی

به صورت کلی تمامی شرکت‌های بورسی را می‌توان به دو بخش صنعتی و مالی تقسیم کرد. در بخش صنعتی شرکت‌های تولیدی و صنعتی نظیر مخابرات، خودروسازی، سیمان، پتروشیمی و ... قرار دارند. در بخش مالی نیز بانک‌ها، شرکت‌های سرمایه‌گذاری، بیمه و ... حضور دارند. در این میان شاخص صنعت نشان‌دهنده میانگین تغییرات قیمت سهام شرکت‌های فعال در بخش صنعت و شاخص مالی نیز میانگین تغییرات قیمت سهام شرکت‌های فعال در بخش مالی است. همچنین می‌توان برای هر یک از بخش‌های صنعت و مالی، شاخص‌های جداگانه‌ای در نظر گرفت. به عنوان نمونه شاخص صنعت خودروسازی متوسط تغییرات قیمت شرکت‌های فعال در صنعت خودروسازی را نشان می‌دهد.

شاخص قیمت و بازده نقدی (TEDPIX)

شاخص قیمت و بازده نقدی همان شاخصی است که همیشه در اخبار و رسانه‌ها از آن به عنوان شاخص کل بورس تهران صحبت می‌شود. شاخص کل در بین فعالان بازار و سرمایه‌گذاران یکی از پرکاربردترین شاخص‌هاست. این شاخص بیانگر سطح عمومی قیمت و سود سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس است. شاخص قیمت و بازده نقدی را می‌توان یکی از دقیق‌ترین شاخص‌های محاسبه در بورس تهران است که هم مولفه تقسیم سود در شرکت‌ها و بازده سهام بر اثر افزایش قیمت سهام شرکت‌ها در آن مد نظر قرار گرفته است. این شاخص نشان‌دهنده سطح عمومی بازدهی کل شرکت‌های پذیرفته شده در بازار اوراق بهادار است.

شاخص کل قیمت TEPIX

شاخص کل قیمت در بورس اوراق بهادار که به اختصار آن را شاخص کل می‌گویند، نشان‌دهنده تغییرات سطح عمومی قیمت‌ها در کل بازار است و میانگین افزایش یا کاهش قیمت سهام در بازار را بیان می‌کند. شاخص کل، میزان سود نقدی پرداختی به سهامداران را نشان نمی‌دهد. به عنوان مثال وقتی گفته می‌شود شاخص کل ۳۰ درصد رشد کرده است، یعنی میانگین قیمت سهام شرکت‌های بورسی به میزان ۳۰ درصد نسبت به سال پایه، افزایش پیدا کرده است. در نظر داشته باشید که شاخص کل به صورت لحظه‌ای در سایت شرکت مدیریت فناوری بورس به نشانی www.tsetmc.com قابل بررسی و مشاهده است.

شاخص هم وزن

شاخص هم وزن از تاریخ ۵ اسفند ۹۳ توسط سایت مدیریت فناوری بورس در دسترس کاربران قرار گرفته است. این شاخص پس از درخواست فعالان بازار سرمایه مبنی بر واقعی نبودن شاخص کل طراحی و محاسبه شد. در این شاخص تمامی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس با وزنی برابر در محاسبه شاخص کل سهیم هستند. در واقع ۵ درصد نوسان مثبت شرکتی کوچک، به اندازه ۵ درصد نوسان مثبت بزرگترین شرکت بورس در این شاخص تاثیرگذار است.

شائبه‌ای که همواره از دستوری شدن بازار و بهره‌برداری‌های خاص شاخص کل وجود دارد این است که معاملات هماهنگ شده بلوکی در سهامی که بزرگ بوده و بیشترین تاثیر را در شاخص کل دارد باعث می‌شود تا کلیت بازار به صورت تصنعی مثبت گزارش شود به طوری که در شاخص هم وزن این امکان وجود ندارد.

شاخص ۳۰ شرکت بزرگ

شاخص ۳۰ شرکت بزرگ نیز میانگین تغییرات قیمت سهام ۳۰ شرکت بزرگ بورس را نشان می‌دهد. معیار انتخاب این ۳۰ شرکت نیز بر اساس اندازه شرکت است و اندازه شرکت‌ها نیز از ارزش روز بازار سهم تعیین می‌شود که ارزش روز بازار سهام از حاصل ضرب قیمت سهم در تعداد سهام منتشرشده شرکت به دست می‌آید. شاخص ۳۰ شرکت بزرگ تغییرات قیمت سهام را نشان می‌دهد. اگرچه این شرکت‌های بورسی کمتر

از ده درصد تعداد شرکت‌های بورسی را تشکیل می‌دهند اما بیش از ۷۰ درصد ارزش بورس تهران را به خود اختصاص داده‌اند و تغییرات قیمت آن‌ها می‌تواند اثر بزرگی بر شاخص کل و بورس داشته باشد. این شاخص هر سه ماه یکبار به‌روزرسانی می‌شود. از جمله این سهام می‌توان به فولاد، فارس، فملی، اخبر و کگل اشاره کرد.

شاخص ۵۰ شرکت برتر

معمولاً هر سه ماه یکبار، ۵۰ شرکت برتر در بورس اوراق بهادار معرفی می‌شوند که سهام این شرکت‌ها نسبت به سایر شرکت‌های موجود در بورس اوراق بهادار، قابلیت نقد شوندگی بیشتری را دارد. شاخص ۵۰ شرکت برتر میانگین قیمت سهام این ۵۰ شرکت برتر را نشان می‌دهد. این شرکت‌ها در طول روز، به تعداد قابل توجهی خرید و فروش می‌شوند و سهامداران به راحتی می‌توانند سهام این شرکت‌های بورسی را خرید و فروش کنند.

شرکت سپرده‌گذاری مرکزی و تسویه وجوه

شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه از نهادهای اصلی بازار سرمایه ایران است که زیر نظر سازمان بورس و اوراق بهادار ساز و کار تسویه معاملات و تضمین امنیت و کارآمدی بازار اوراق بهادار ایران از طریق توسعه و بهینه‌سازی معاملات اوراق بهادار با تمرکز بر افزایش کارایی، کاهش ریسک و کاهش هزینه‌های پایاپای و تسویه وجوه معاملات ایجاد کرده است.

سیستم سپرده‌گذاری اوراق بهادار، یک سازوکار ثبت الکترونیک است که نگهداری اوراق بهادار و ثبت نقل و انتقال آن‌ها را برعهده دارد. در این سیستم مالکیت اوراق بهادار، بدون نیاز به مبادله فیزیکی گواهی سهام یا هر سند کاغذی دیگر، همزمان با انتقال اوراق از یک حساب به حساب دیگر، تغییر می‌کند.

شرکت‌های سرمایه‌پذیر

شرکت‌هایی که بتوان سهام آن‌ها را خریداری کرد شرکت‌های سرمایه‌پذیر نام دارند.

شورای عالی بورس و اوراق بهادار

شورای عالی بورس، عالی‌ترین رکن بازار اوراق بهادار ایران است که تصویب سیاست‌های کلان این بازار را بر عهده دارد. طبق قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران (۱ آذر ۱۳۸۴)، این شورا در راستای حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران و با هدف سامان‌دهی، حفظ و توسعه بازار شفاف، منصفانه و کارای اوراق بهادار و به منظور نظارت بر حسن اجرای این قانون با ترکیب، وظایف و اختیارات مقرر در آن قانون تشکیل شده است.

اعضای شورای عالی بورس و اوراق بهادار به شرح زیر است:

- رئیس شورا (وزیر امور اقتصاد و دارایی)
- دبیر و سخنگوی شورا (رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار)
- وزیر بازرگانی
- رئیس بانک مرکزی جمهوری اسلامی
- رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران
- رئیس اتاق تعاون
- دادستان کل کشور یا معاون وی
- یک نفر نماینده از طرف قانون
- یک نفر خبره از بخش خصوصی به پیشنهاد وزیر ذی ربط و تصویب هیئت وزیران برای هر بورس

کالا

ص

صف خرید

تجمع دستورهای خرید در بالاترین نرخ مجاز و عدم وجود فروشنده در طرف مقابل را صف خرید می‌گویند. به این معنا که تعداد زیادی از افراد در یک روز برای خرید سهم معین مراجعه نمایند و فروشنده‌ای برای آن نیست. تشکیل صف خرید نشان‌دهنده اقبال سرمایه‌گذاران به آن سهم است.

صف فروش

دستورهای فروش در پایین‌ترین نرخ مجاز و عدم وجود خریدار در طرف مقابل را صف فروش می‌گویند. زمانی که برای یک سهم فروشندگان زیادی وجود داشته باشد و از طرفی کسی حاضر به خرید آن سهم نباشد به اصطلاح گفته می‌شود صف فروش است. تشکیل صف فروش برای یک سهم، می‌تواند حاکی از عدم اقبال سرمایه‌گذاران از آن سهم باشد.

صکوک

صکوک جمع کلمه صک و به معنای اسناد است. این لغت در فارسی مترادف چک در نظر گرفته می‌شود. ابزارهای مالی اسلامی یا همان صکوک، اوراق بهادار با ارزش مالی یکسان و قابل معامله در بازارهای مالی هستند. این اوراق بر پایه یکی از قراردادهای مورد تایید اسلامی طراحی شده و دارندگان آن به صورت مشاع مالک یک یا مجموعه‌ای از دارایی‌ها و منافع حاصل از آنها هستند. صکوک ابزار نوینی است که در کشورهای اسلامی به جای اوراق قرضه به کار گرفته می‌شود این اوراق مبتنی بر دارایی با درآمد ثابت یا متغیر قابل معامله در بازار ثانویه و بر اساس اصول شریعت است. اوراق صکوک باید خود دارای ارزش بوده و نمی‌توانند بر اساس فعالیت‌های سفته بازی باشند. صکوک انواع مختلفی دارد که از جمله آنها می‌توان به اوراق وقفی، اوراق مرابحه، اوراق اجاره و ... اشاره کرد.

صندوق‌های سرمایه‌گذاری

تعریف قانونی صندوق سرمایه‌گذاری این است: «یک نهاد مالی که دامنه اصلی فعالیت آن شامل سرمایه‌گذاری در زمینه اوراق بهادار است و مالکین آن متناسب با میزان سرمایه‌گذاری خود، در سود و زیان شریک هستند.»

در حقیقت، صندوق سرمایه‌گذاری شرکتی است متشکل از کارشناسان خبره بورس و اوراق بهادار که مبالغی را از افراد دریافت و در زمینه‌های مختلف مثل سهام، اوراق قرضه، سپرده‌های بانکی و ... سرمایه‌گذاری می‌کند. با توجه به نوع صندوق، ترکیب و نوع این دارایی‌ها و نحوه تقسیم سود در میان

مالکان، متفاوت خواهد بود.

با این توضیحات، صندوق‌ها یک روش غیرمستقیم برای سرمایه‌گذاری محسوب می‌شوند. روشی مناسب به‌ویژه برای افرادی که درباره بورس اطلاعات کافی ندارند یا نمی‌توانند زمان کافی را به تحلیل بازار و بررسی سهم‌ها اختصاص دهند. البته بازدهی این روش در بعضی موارد به حدی بالا است که حرفه‌ای‌های بورس و بازار سرمایه نیز از آن استفاده می‌کنند و بخشی از سبد سهام خود را صندوق‌ها اختصاص می‌دهند.

صندوق سرمایه‌گذاری با درآمد ثابت

این صندوق‌ها موظف‌اند حداقل ۷۵٪ از سرمایه خود را به اوراق با درآمد ثابت مثل سپرده‌های بانکی، اوراق مشارکت و ... اختصاص دهند و به همین دلیل ریسک پایین‌تری نسبت به انواع دیگر دارند. نحوه پرداخت سود در این صندوق‌ها به دو صورت است:

- به صورت ماهانه یا در دوره‌های سه‌ماهه بین سرمایه‌گذاران تقسیم می‌شود.
- واریز سود مستقیماً انجام نمی‌شود. ارزش واحدها بر اساس ارزش صندوق به‌صورت روزانه محاسبه می‌شود و برای شناسایی سود، لازم است واحدها را بفروشید.

صندوق سرمایه‌گذاری در سهام

صندوق‌های سرمایه‌گذاری در سهام بر اساس قانون باید حداقل ۷۰ درصد از دارایی خود را به خرید سهام و حق تقدم سهام تخصیص دهند. معمولاً سوددهی این صندوق‌ها بالاتر و طبیعتاً میزان ریسک آن‌ها نیز بیشتر است. این صندوق‌ها برای افرادی که ریسک‌پذیری بیشتری دارند گزینه مناسب‌تری هستند. دو نکته مهم در مورد این صندوق‌ها وجود دارد:

- صندوق‌های سرمایه‌گذاری در سهام پرداخت سود دوره‌ای ندارند و تنها در صورت فروش واحدها (ابطال واحدها)، سود شناسایی می‌شود.
- در دوران رونق بازار بورس، به واسطه افزایش قیمت سهام، ارزش و بازدهی صندوق‌های سرمایه‌گذاری در سهام به‌شدت بالا می‌رود.

صندوق سرمایه‌گذاری مختلط

این صندوق‌ها، از نظر بازدهی و میزان ریسک، بین دو موردی که قبلاً گفتیم قرار می‌گیرند و بر اساس قانون، موظف هستند دارایی‌های خود را با نسبت ۴۰ تا ۶۰ درصد در بازار سهام و ۴۰ تا ۶۰ درصد در اوراق با درآمد ثابت مانند سپرده‌های بانکی، اوراق مشارکت و ... سرمایه‌گذاری کنند. این نوع صندوق‌ها نیز سود دوره‌ای پرداخت نمی‌کنند.

صندوق سرمایه‌گذاری ETF یا قابل معامله

ترکیب دارایی صندوق‌های سرمایه‌گذاری ETF یا قابل معامله در بورس، می‌تواند طبق هر یک از الگوهای که اشاره کردیم باشد. تفاوت این مورد با انواع قبلی، نحوه خرید و فروش واحدها است. واحدهای این صندوق‌ها در بورس خرید و فروش می‌شود و به این ترتیب، نقدشوندگی آن‌ها بیشتر است. نکته مهم دیگر این است که شرایط کلی بازار و میزان عرضه و تقاضا، روی قیمت واحدهای این صندوق‌ها اثر می‌گذارد.

برای این که بدانید یک صندوق ETF است یا خیر می‌توانید به دو سایت fipiran.com و tsetmc.com مراجعه کنید. در سایت [fipiran](http://fipiran.com) فهرست تمامی صندوق‌های سرمایه‌گذاری دارای مجوز قابل مشاهده است. با جستجوی نام صندوق مورد نظر و کلیک بر روی آن، اطلاعات صندوق نمایش داده می‌شود.

صورت سود و زیان

شرکت‌ها موظف هستند در پایان سال مالی، صورت سود و زیان خود را که شامل مواردی از قبیل میزان فروش شرکت، میزان هزینه شرکت و اطلاعات با اهمیت مربوط به عملکرد شرکت است را منتشر کنند. صورت سود و زیان شرکت‌ها در پایگاه اینترنتی codal.ir قابل مشاهده است. هر اندازه میزان سودآوری شرکت در مقایسه با قیمت سهام آن شرکت در بورس بیشتر باشد، می‌تواند یکی از نشانه‌های ارزنده بودن سهام باشد.

ض

ضریب بتا β

ضریب بتا β معیاری است که با استفاده از داده‌های آماری و تاریخی به دست می‌آیند. این معیار میزان ریسک سیستماتیکی را نشان می‌دهد که هر سرمایه‌گذار با خرید سهم در تناسب با ریسک کل بازار قبول می‌کند. بتای هر سهم نشان می‌دهد که آن سهم نسبت به بازار چقدر نوسان دارد و در واقع نشان می‌دهد که نوسان‌های بازار چقدر و با چه شدتی روی سهم مورد نظر تاثیر می‌گذارند. بتای بازار با عدد یک نشان داده می‌شود. اگر بتای یک سهم کمتر از یک باشد، آن سهم نسبت به بازار نوسان کمتر و اگر بیشتر از یک باشد نسبت به بازار نوسان بیشتری دارد.

ع

عرضه

عرضه عبارت است از اعلام آمادگی برای فروش اوراق بهادار از طرف فروشنده. به عبارت دیگر فروش سهام را عرضه می‌گویند.

عرضه اولیه

عرضه اولیه به معنای اولین فروش سهام یک شرکت به سهامداران در بورس است. شرکت‌هایی که اولین بار در بورس عرضه می‌شوند تازه تاسیس نیستند و اغلب حداقل ۳ سال سابقه فعالیت دارند. منظور از اولیه این است که مالکیت سهام شرکت برای اولین بار در بورس به سهامداران خارج از شرکت عرضه می‌شود. در واقع عرضه اولیه نخستین عرضه اوراق بهادار شرکت، پس از پذیرش آن در بورس است.

عرضه خصوصی

فروش مستقیم اوراق بهادار توسط ناشر به سرمایه‌گذاران نهادی را عرضه خصوصی می‌گویند.

عرضه عمومی

عرضه اوراق بهادار منتشره به عموم جهت فروش را عرضه عمومی می‌گویند.

ق

قراردادهای آینده (آتی)

نوعی ابزار مشتقه است که به واسطه آن فروشنده تعهد می‌کند در زمان مشخصی (سررسید)، مقدار معینی از یک کالای مشخص را به قیمتی که در لحظه حال (الان) تعیین می‌کنند، به خریدار بفروشد. خریدار نیز طبق این قرارداد تعهد می‌کند کالای مذکور را با همان مشخصات (مقدار و زمان)، خریداری کند.

قرارداد سلف

قرارداد سلف قراردادی است که در آن عرضه‌کننده بخشی از دارایی پایه را به ازای بهای نقد و مطابق قرارداد سلف به فروش می‌رساند تا در دوره تحویل به خریدار تسلیم کند. خریدار می‌تواند معادل دارایی پایه خریداری شده را در یک قرارداد سلف موازی استاندارد به فروش رساند که به این قرارداد نیز به اختصار سلف می‌گویند.

قراردادهای معاوضه

قرارداد معاوضه یا سوآپ نوعی ابزار مشتقه است که طی آن توافقی بین دو شرکت برای معاوضه جریان نقدی در آینده (با دو نوع پرداخت متفاوت از بدهی یا دارایی) صورت می‌گیرد. این قرارداد تاریخ پرداخت و چگونگی محاسبه جریانات نقدی را که باید پرداخت شود مشخص می‌کند.

قراردادهای اختیار معامله

اختیار معامله قراردادی دوطرفه بین خریدار و فروشنده است که براساس آن خریدار قرارداد حق (نه الزام و تعهد) دارد که مقدار معینی از دارایی مندرج در قرارداد را با قیمت معین و در زمانی مشخص بخرد یا بفروشد. بنابراین بر اساس این قرارداد، دو طرف توافق می‌کنند که در آینده معامله‌ای انجام دهند. در این معامله خریدار اختیار معامله، در ازای پرداخت مبلغ معینی، حق خرید یا فروش دارایی مندرج در قرارداد را

در زمانی مشخصی با قیمتی که هنگام بستن قرارداد تعیین شده است، به دست می‌آورد. از طرف دیگر، فروشنده قرارداد اختیار معامله، در مقابل اعطای این حق به خریدار با دریافت مبلغ معینی هنگام عقد قرارداد، براساس مفاد قرارداد، آماده فروش دارایی مذکور است.

قیمت اولیه

قیمتی است که در شروع جلسه رسمی معاملاتی برای هر ورقه بهادار در تابلو بورس اعلام می‌شود.

قیمت آخرین معامله

آخرین قیمتی است که تا آن لحظه سهام با آن معامله شده است.

قیمت باز

نرخه که اختیار آن از طرف مشتری به کارگزار واگذار می‌شود.

قیمت بازار سهام

آخرین قیمتی که طبق گزارش‌های موجود درباره سهام شرکت مورد معامله قرار می‌گیرد.

قیمت پایانی تعدیل یافته

به قیمت پایانی سهام پس از اعمال تغییراتی که در اثر عواملی همچون تغییر سرمایه یا تقسیم سود نقدی، قیمت پایانی تعدیل یافته می‌گویند.

قیمت پایانی سهم

قیمت پایانی سهام یک شرکت، میانگین قیمت‌هایی است که آن سهم در طول روز بر اساس آن قیمت‌ها مورد داد و ستد قرار گرفته است. سامانه معاملاتی بورس پس از محاسبه میانگین قیمت سهم در طول روز، به صورت خودکار بررسی می‌کند که آیا میزان معاملات سهام نیز به اندازه حجم مبنا بوده است یا خیر. چنانچه حجم معاملات سهم حداقل به اندازه حجم مبنا بوده باشد، میانگین محاسبه شده به عنوان قیمت

پایانی سهم در سامانه معاملات ثبت خواهد شد. اما اگر حجم معاملات سهام از حجم مبنا کمتر باشد به همان نسبت از میزان افزایش یا کاهش قیمت سهام هم کاسته شده و قیمت پایانی بر این اساس محاسبه و در سامانه معاملات ثبت می‌شود.

قیمت پایانی سهام در انتهای ساعت معاملات به دو روش زیر صورت می‌گیرد:

الف- میانگین وزنی از معاملات انجام شده هر سهم

ب- به روش حجم مبنا: ۲۵۰ روز کاری / ۲۰ درصد از تعداد سهام شرکت

قیمت پایه

قیمت مشخص و بدون قید و شرطی که توسط فروشنده برای عرضه سهام در معاملات عمده تعیین و از طریق کارگزار فروشنده به بورس اعلام می‌شود و مبنای رقابت در معاملات عمده است.

قیمت مرجع

قیمت پایانی یا قیمت تعدیل شده پایانی سهم در روز معاملاتی قبل، حسب مورد است که توسط بورس محاسبه می‌شود.

قیمت نظری گشایش

قیمتی است که در مرحله گشایش بر اساس سفارش‌های ثبت شده با استفاده از سازوکار حراج، توسط سامانه معاملاتی محاسبه و معاملات مرحله گشایش با آن قیمت انجام می‌شود.

ک

کارگزار بورس

کارگزار بورس، شرکتی دارای افراد خبره است که با مجوز سازمان بورس در قالب یک شرکت سهامی خاص، تقاضای خرید و فروش سهام مشتریان را در ساعات کاری بازار بورس دریافت و وارد سامانه معاملات می‌کند

و در ازای آن درصدی از ارزش ناخالص معامله را به عنوان حق کارگزاری دریافت می‌کند. کارگزاران خدماتی نظیر مشاوره در امر سرمایه‌گذاری، برنامه‌ریزی برای تعیین سبد سهام سرمایه‌گذاران، مدیریت سبد سهام مشتریان و ... به مشتریان ارائه می‌دهند.

در واقع کارگزار نهاد یا سازمان مالی است که در امور سهام و برگ‌های اختیار خرید و فروش سهام تخصص دارد و واسطه بین خریدار و فروشنده اوراق بهادار است و به نمایندگی از طرف اشخاص و یا به حساب خود حسب مورد و بر اساس قوانین و مقررات به داد و ستد اوراق بهادار پذیرفته‌شده در بورس و سایر خدمات می‌پردازد. هر کارگزار باید مبلغی به سازمان بپردازد که از آن به عنوان حق عضویت یاد می‌شود.

کارگزار متعهد پذیرهنویسی

کارگزاری است که در عرضه اولیه اوراق بهادار در بورس، تامین مالی خرید بخشی از اوراق را که به فروش نمی‌رسد، متعهد می‌شود.

کارگزار ناظر

با راه‌اندازی سامانه جدید معاملات، دارایی سهامداران در هر یک از نمادهای معاملاتی زیر نظر یک کارگزار قرار گرفت که به آن کارگزار ناظر گفته می‌شود و از آن پس سهامداران، دارایی سهام خود را در هر نماد معاملاتی صرفاً از طریق کارگزاری ناظر خود در آن نماد معاملاتی می‌توانند به فروش برسانند.

کارمزد کارگزار

به حق‌العمل کارگزاران بابت خرید و یا فروش سهام که درصدی از ارزش ناخالص خرید یا فروش است کارمزد گفته می‌شود. دستمزد کارگزاران بابت خرید یا فروش هر سهم را کارمزد می‌گویند که درصدی از ارزش خرید یا فروش سهم است.

کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار

یک تشکل خودانتظام است که با هدف تنظیم فعالیت‌های حرفه‌ای و نظم بخشیدن به روابط بین اعضا

تشکیل شده است. این نهاد مالی در راستای اجرای بند ۵، ماده‌های ۱ و ۵۳ قانون بازار اوراق بهادار مصوب اول آذر ۸۴ با تصویب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار در مهر ماه ۸۶ تاسیس شد. از جمله وظایف کانون کارگزاران می‌توان به مواردی همچون نظارت بر عملکرد اعضا و اشخاص وابسته، وضع و اجرای ضوابط و استانداردهای حرفه‌ای انضباطی برای اعضا، برقراری و اجرای نظام مناسب برای رسیدگی به اختلافات اعضا، پیشنهاد تغییر سقف کارمزدها و نرخ خدمات اعضا و... اشاره کرد.

کدال

سامانه جامع اطلاع‌رسانی ناشران اوراق بهادار تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار است. این سامانه الکترونیکی طبق ماده ۲، قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب اول آذر ۱۳۸۴ سازمان بورس و اوراق بهادار، برای حمایت از سرمایه‌گذاران و با هدف سامان‌دهی، حفظ و توسعه بازار شفاف و کارایی اوراق بهادار به منظور نظارت بر حسن اجرای این قانون تشکیل شده است.

در این سامانه اطلاعات دسته‌بندی شده شرکت‌ها در زمینه صورت‌های مالی دوره‌ای و میان دوره‌ای، گزارش مجامع شرکت‌ها، گزارش هیئت مدیره شرکت‌ها، اطلاعیه‌ها، پیش‌بینی درآمدها قرار دارد. آدرس سامانه :

codal.ir

کد بورسی / کد سهامداری

برای خرید و فروش سهام در بورس به‌صورت آنلاین یا روش‌های دیگر مثل مراجعه حضوری، ابتدا باید کد بورسی یا کد سهامداری داشته باشید، درست مثل زمانی که می‌خواهید در بانک واریز و برداشت پول انجام دهید، به حساب بانکی نیاز دارید. کد بورسی شناسه‌ای است که از سه حرف اول نام خانوادگی شما و ۵ عدد تصادفی تشکیل می‌شود. برای مثال اگر نام خانوادگی شخصی «ثمری» باشد، کد معاملاتی آقای ثمری می‌تواند به‌صورت «۱۲۳۴۵ثمری» باشد. کد بورسی با نام کد سهامداری نیز شناخته می‌شود. کسی که دارای کد بورسی است می‌تواند از طریق نرم افزار معاملات آنلاین یا پنل معاملات اینترنتی، نسبت به خرید و فروش سهام اقدام کند. نام دیگر معاملات آنلاین، معاملات برخط و نام دیگر معاملات اینترنتی، معاملات آفلاین

است. کد بورسی منحصر به فرد است و هر سرمایه گذار فقط می تواند یک کد بورس داشته باشد. برای دریافت کد بورسی می توانید به سامانه آگاه اکسپرس مراجعه کنید.

کد معاملاتی

کد معاملاتی همان کدی است که از کارگزاری دریافت می کنید و به واسطه آن می توانید از طریق سامانه کارگزاری مورد نظر خود خرید و فروش کنید. هر فرد تنها یک کد بورسی دارد اما می تواند به تعداد کارگزاری هایی که در آن ها فعالیت می کند، کد معاملاتی دریافت کند.

گره معاملاتی

وضعیتی است که در آن یک نماد معاملاتی به رغم برخورداری از صف سفارش خرید یا فروش حداقل معادل یک برابر حجم مبنا برای شرکت های با سه میلیارد سهم و بیشتر و دو برابر حجم مبنا برای سایر شرکت ها، به علت عدم تقارن قیمت های درخواست خرید و فروش، حداقل به مدت ده جلسه معاملاتی متوالی مورد معامله قرار نگیرد یا متوسط معاملات روزانه آن در این دوره کمتر از ۵ درصد حجم مبنا باشد.

برای رفع گره معاملاتی، تاثیر حجم مبنا در محاسبه قیمت پایانی نماد مورد نظر، برای دوره مشخصی که از ۵ جلسه معاملاتی متوالی بیشتر نیست، حذف می شود، فهرست شرکت های دارای گره معاملاتی براساس وضعیت سفارشات پایان جلسه معاملاتی و حجم معاملات آخرین ده جلسه معاملاتی توسط بورس استخراج و حداکثر تا ساعت ۱۶ همان روز از طریق سامانه معاملات و همچنین سایت این شرکت به اطلاع عموم می رسد. حذف حجم مبنا در جلسه معاملاتی روز بعد اعمال خواهد شد.

پس از رفع گره معاملاتی یا خاتمه دوره پیش بینی شده، حجم مبنا در محاسبه قیمت پایانی سهام شرکت لحاظ می گردد. برخی از کارشناسان بازار سرمایه بر این باورند که اجرای صحیح رفع گره های معاملاتی به نفع بازار تمام می شود.

گواهی نامه حق تقدم (خرید)

گواهی‌نامه‌ای است که در آن میزان حق تقدم در خرید سهم، وجوه قابل واریز و مطالبات سهامدار در صورتی که وجود داشته باشد، قید شده است.

گواهی سرمایه‌گذاری

سندی است که مطابق اساسنامه از طرف صندوق به نام یک سرمایه‌گذار صادر می‌شود و بیان‌کننده تعداد واحدهای سرمایه‌گذاری در تملک آن سرمایه‌گذار است.

گواهی‌نامه نقل و انتقال و سپرده سهام

گواهی‌نامه‌ای است که دارایی سهام و میزان سهام سپرده شده سهامدار را نشان می‌دهد.

م

محدودیت حجمی

حداکثر تعداد اوراق بهاداری است که در هر نماد معاملاتی طی هر سفارش در سامانه معاملات وارد می‌شود. این رقم مضرب صحیحی از واحد پایه معاملاتی متعارف است.

مجمع

تجمع و گردهمایی سهامداران و مدیران شرکت به منظور تصمیم‌گیری درباره مسائل مهم شرکت از قبیل تقسیم سود، مجمع گفته می‌شود. سهامداران شرکت متناسب با میزان سهم خود، در مجمع حق رای دارند. هیئت مدیره شرکت موظف است حداقل ۱۰ روز قبل از برگزاری مجمع، آگهی برگزاری مجمع را در روزنامه کثیرالانتشاری که به عنوان روزنامه رسمی شرکت انتخاب شده است، منتشر کند تا سهامداران از این موضوع مطلع شوند.

مجمع عادی سالیانه

هیئت مدیره شرکت موظف است هر سال یک بار، سهامداران شرکت را دعوت کرده و گزارش عملکرد

سالیانه خود را به سهامداران ارائه کند. به این گردهمایی مجمع عادی سالیانه گفته می‌شود. در این مجمع درباره موارد مهمی چون؛ میزان سود تقسیمی به سهامداران و انتخاب اعضای هیئت مدیره رای‌گیری می‌شود.

مجمع فوق‌العاده

به جز مجمع عادی سالیانه، هر مجمع دیگری که توسط شرکت برگزار شود مجمع فوق‌العاده نام دارد. در این نوع مجمع درباره مواردی نظیر؛ افزایش سرمایه، تغییر نشانی شرکت، تغییر نام شرکت و ... تصمیم‌گیری می‌شود.

مشتری

شخصی است که متقاضی خرید یا فروش اوراق بهادار است. مشتری می‌تواند نماینده قانونی خریدار یا فروشنده باشد.

مشتری حقوقی

به آن دسته از خریداران که هویت واقعی ندارند مانند شرکت‌ها مشتریان حقوقی گفته می‌شود.

مشتری حقیقی

به آن دسته از خریداران که دارای هویت حقیقی و واقعی هستند مشتریان حقیقی گفته می‌شود.

معاملات

خرید یا فروش اوراق بهاداری است که در بورس پذیرفته شده است. هر معامله در صورتی قطعیت می‌یابد که به تایید بورس برسد.

معاملات بلوکی

معاملاتی با حجم بالاست که در آن قواعد مربوط به محدودیت حجمی و محدودیت قیمتی رعایت نمی‌شود.

معاملاتی است که تعداد سهام مورد معامله از درصد معینی از کل سهام آن شرکت، یا حجم معاملات آن طی دوره معین یا حجم معاملات کل بازار طی مدت معین بیشتر باشد.

ن

ناشر پذیرفته شده

ناشری است که اوراق بهادار آن در بورس پذیرفته شده است.

ناشر خارج از بورس

ناشری که اوراق بهادار آن نزد سازمان ثبت شده و در بازار خارج از بورس پذیرفته شده باشد.

نسبت‌های مالی

نسبت‌های مالی (Financial Ratios) را می‌توان از جمله ابزار سودمند در تعیین موقعیت مالی شرکت‌ها به حساب آورد. نسبت‌های مالی چنان که از نام آن پیدا است با ارائه نسبت برخی از اقلام مهم مالی درک درستی از واقعیت‌های مهم در بازه نتایج عملیات و وضعیت مالی یک شرکت را به دست می‌دهند. با بررسی و تحلیل نسبت‌های مالی می‌توان به آسیب شناسی فعالیت مالی یک شرکت نیز دست یافت. نسبت‌های مالی به چهار گروه عمده تقسیم می‌شوند:

- نسبت‌های نقدینگی
- نسبت‌های فعالیت
- نسبت‌های اهرمی
- نسبت‌های سودآوری

نسبت P/E

P/E خلاصه شده نسبت قیمت سهم (P مخفف Price) به درآمد هر سهم (EPS مخفف Earning Per

(Share) است.

نماد شرکت

نماد نام اختصاری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس است. حرف اول نماد بر گرفته از صنعتی است که شرکت در آن قرار دارد و بخش دوم نماد خلاصه نام شرکت است. به عنوان مثال نماد شخارک، حرف ش بیانگر صنعت شیمیایی و کلمه خارک مخفف عبارت پتروشیمی خارک است. فعالان بازار بورس عمدتاً بجای استفاده از نام کامل شرکت‌ها، نماد آن‌ها را به کار می‌برند.

نقدشوندگی

نقدشوندگی یکی از مولفه‌های تصمیم‌گیری در بورس است. قابلیت نقدشوندگی به این نکته اشاره می‌کند که با چه سرعتی می‌توان یک دارایی یا سهام را به قیمت واقعی در بازار فروخت و به پول نقد تبدیل کرد. هر چقدر میزان معامله در یک سهم بیشتر باشد، قابلیت نقدشوندگی آن نیز بالاتر است.

نماد باز

پس از آن که شرکت‌های سهامی عام در بازار بورس پذیرفته شدند، برای این که اوراق سهام آن‌ها در بازار قابل داد و ستد باشد، باید نماد معاملاتی آن‌ها در تابلو بورس باز شود. پس از باز شدن نماد معاملاتی، خرید و فروش سهام به طور مرتب و روزانه انجام می‌شود.

نماد بسته

چنان چه مدیران شرکت‌های پذیرفته شده بورسی که نماد معاملاتی‌شان باز است، بخواهند هر گونه تغییری در اصول اساسی شرکت ایجاد کنند یا این که سازمان بورس صلاح بداند، نماد معاملاتی آن در تابلوی بورس بسته شده و امکان دادوستد سهام موقتاً متوقف می‌شود. از جمله این موارد می‌توان به تغییر محل شرکت، افزایش سرمایه، هر گونه تغییر در EPS و... اشاره کرد.

نهادهای و تشکل‌های تحت نظارت

تمامی نهادها و تشکلهایی که بر اساس قانون، مجوز تاسیس یا فعالیت خود را از شورا یا سازمان دریافت نموده باشند. از قبیل بورس‌ها، بازارهای خارج از بورس، کانون‌ها، بازارهای مشتقه، بورس‌های کالایی، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه و نهادهای مالی.

نهادهای مالی

منظور نهادهای مالی فعال در بازار اوراق بهادار هستند از آن جمله می‌توان به این موارد اشاره کرد: کارگزاران، معامله‌گران، بازارگردانان، مشاوران سرمایه‌گذاری، موسسات رتبه‌بندی، صندوق‌های سرمایه‌گذاری، شرکت‌های پردازش اطلاعات مالی، شرکت‌های تامین سرمایه و ...

نوسان نامحدود

شرکت‌هایی که نماد آن‌ها متوقف شده است، پس از بازگشایی نماد مشمول دامنه نوسان نمی‌شوند. زیرا اطلاعات با اهمیتی که نماد شرکت بخاطر آن متوقف شده است ممکن است تاثیری بیش از دامنه نوسان تعیین شده بر قیمت سهام داشته باشد و طبیعی است که بر اساس ساز و کار حراج باید اجازه داده شود تا اطلاعات تاثیر واقعی خود را بر میزان عرضه و تقاضا و در نتیجه قیمت سهام بگذارد.

نوسان نامحدود در شرایط زیر اتفاق می‌افتد:

- اولین روز معامله پس از برگزاری مجمع عمومی عادی سالیانه
- اولین روز معامله پس از تصویب افزایش سرمایه
- اولین روز معاملاتی پس از انتشار اطلاعیه تعدیل EPS شرکت با بیش از ۱۰ درصد تغییر

و

واحدهای سرمایه‌گذاری منتشرشده

به واحدهای سرمایه‌گذاری که از زمان شروع پذیرهنویسی تا آن زمان صادر کرده است، واحدهای سرمایه‌گذاری منتشرشده می‌گویند.

واحدهای صندوق سرمایه گذاری

کوچکترین جزء سرمایه در صندوق های سرمایه گذاری را یک واحد می گویند.